

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Srovnání programatiky Demokratické strany Japonska a Liberálně
demokratické strany**

Comparison of political platform of the Democratic Party of Japan and
the Liberal Democratic Party

OLOMOUC 2014

Pavel Kachlík

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Sylva Martinásková

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
KACHLÍK Pavel	Kristenova 9, Brno - Komín	F120987

TÉMA ČESKY:

Srovnání programatiky Demokratické strany Japonska a Liberálně demokratické strany

NÁZEV ANGLICKY:

Comparison of political platform of the Democratic Party of Japan and the Liberal Democratic Party

VEDOUČÍ PRÁCE:

Mgr. Sylva Martinásková - ASJ

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Hlavním cílem této diplomové práce je představit a následně porovnat politické programy dvou nejsilnějších japonských politických stran - Demokratické strany Japonska a Liberálně demokratické strany. Nejdříve si představíme Demokratickou stranu Japonska včetně její historie a shrneme její program. Stejný postup aplikujeme i u Liberálně demokratické strany. V závěrečné části práce si představíme politické shody a rozdíly obou zmíněných politických stran a vyhodnotíme, zdali se jedná o klasickou politickou soutěž mezi levicovou a pravicovou stranou, nebo zdali se jedná o jiný netypický politický model.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Coillot, Richard. 2011. The Rise of the Democratic Party of Japan and Its Impact on Elements of Japanese Maritime Security. Amazon Digital Services, Inc.
Kabashima, Ikuo a Steel, Gill. 2010. Changing Politics in Japan. Ithaca: Cornell University Press.
Kingston, Jeff. 2012. Contemporary Japan: History, Politics, and Social Change since the 1980s. Hoboken: Wiley-Blackwell.
Konishi, Weston. 2012. From Rhetoric to Reality: Foreign-Policy Making under the Democratic Party of Japan. CreateSpace Independent Publishing Platform.
Miller, David. 2003. Blackwellova encyklopedia politického myšlení. Brno: Barrister & Principal.
Rosenbluth, Frances a Thies, Michael. 2010. Japan Transformed: Political Change and Economic Restructuring. Princeton: Princeton University Press.
Schoppa, Leonard. 2011. The Evolution of Japan's Party System: Politics and Policy in an Era of Institutional Change. Toronto: University of Toronto Press.

Podpis studenta: .....

Datum: .....

Podpis vedoucího práce: .....

Datum: .....

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou magisterskou práci vypracoval samostatně a uvedl veškeré použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne

Anotace

Cíle práce:

Cílem této diplomové práce byla deskripce, analýza a srovnání politických programů Demokratické strany Japonska a Liberálně demokratické strany a nalezení jejich společných a rozdílných programových bodů.

Způsob naplnění cílů:

Nejdříve jsou Demokratická strana Japonska a Liberálně demokratická strana představeny historicky a následně popsány a analyzovány jejich základní politické programy. Následně jsou oba programy porovnány s cílem nalezení společných a rozdílných programových bodů.

Klíčová slova:

Japonská politika, japonské politické strany, Demokratická strana Japonska, Liberálně demokratická strana, politický program

Počet stran: 66

Počet znaků: 123 591

Počet titulů použité literatury: 30

Zde bych chtěl poděkovat vedoucí práce Mgr. Sylvě Martináskové za cenné rady, připomínky a opravy, bez kterých by tato práce vznikala obtížně.

Obsah

1 Úvod	8
2 Historie Demokratické strany Japonska	9
3 Program Demokratické strany Japonska	12
3.1 Základní ideologie strany	12
3.2 Základní politika	14
3.3 Shrnutí základní politiky	25
4 Historie Liberálně demokratické strany	28
4.1 Systém 1955	29
4.1.1 Premiér Kiši Nobusuke (1957–1960)	30
4.1.2 Premiér Ikeda Hajato (1960–1964)	31
4.1.3 Premiér Sató Eisaku (1964–1972)	31
4.1.4 Premiér Tanaka Kakuei (1972–1974)	32
4.1.5 Další premiéři	32
4.1.6 80. léta	33
4.1.7 Konec 80. a počátek 90. let	33
4.1.8 Rozpad systému 1955	33
4.2 Systém 1993	34
4.2.1 Vláda Socialistické strany a Liberálně demokratické strany (1994–1996)	34
4.2.2 Opětovná vláda Liberálně demokratické strany jako dominujícího aktéra	35
5 Program Liberálně demokratické strany	37
5.1 Základající deklaráce a základní program	37
5.1.1 Původní deklaráce z roku 1955	37
5.1.2 Dodatky z roku 2005	40
5.2 Manifest Liberálně demokratické strany z roku 2009	41
5.3 Shrnutí základního programu Liberálně demokratické strany	50
6 Srovnání programů Demokratické strany Japonska a Liberálně demokratické strany	52
6.1 Programové shody	52
6.2 Programové rozpory	54
7 Závěr	57
Summary	59
Použitá literatura a prameny	60
Internetové zdroje	62

Ediční poznámka

V textu bude používán český přepis japonštiny, japonská jména budou přepisována v pořadí příjmení a jméno, tedy japonským stylem. Pro názvy stran budeme používat české překlady (tedy ustálený název pro danou stranu v českém prostředí) a u první zmínky bude uveden i jejich originální název. Na japonské politické scéně jsou strany, pro které neexistují pojmenování v češtině (především nové strany či méně významné strany), a proto u takových stran bude užito japonského pojmenování v českém přepisu.

1 Úvod

Během většiny období po druhé světové válce byla v Japonsku u moci Liberálně demokratická strana (jap. Džijú minšutó, 自由民主党), pouze v krátkých obdobích v letech 1947-1948 tvořili vládu socialisté a v letech 1993–1994 vytvořila vládu široká koalice opozičních stran. Japonský politický systém jako by ustrnul a neměnil se, ovšem v roce 2009 došlo k dalšímu narušení této hegemonie vítězstvím Demokratické strany Japonska (jap. Minšutó, 民主党) ve volbách do dolní komory. Demokraté tedy následně také převzali vládu v zemi. Sice se jednalo o dočasné vítězství, jelikož v roce 2012 Demokratická strana Japonska ve volbách propadla a k vládě se vrátili liberální demokraté, ale i tak považujeme za důležité podívat se na podobu a programové cíle Demokratické strany Japonska. Posléze také analyzujeme program Liberálně demokratické strany a obě výše zmíněné strany porovnáme z pohledu samotného programu. Součástí práce není analýza, zdali se strany chovají přesně podle svých programů. Je realitou, že se politické chování a politický program nakonec odlišují.

Aby výše zmíněné politické strany byly vnímány v celosti, je v práci zahrnuta zevrubná historie obou stran. Dějiny stran nám dokáží objasnit, proč se jisté programové body u jednotlivých stran vyskytly.

Programatika bude čerpána z primárních zdrojů, tedy z dokumentů zveřejněných Demokratickou stranou Japonska a Liberálně demokratickou stranou, a které spadají pod výše vymezená kritéria toho, co je pro potřeby naší práce chápáno jako program. Cílem je tedy vyhledat ideové dokumenty a ty rozebrat, přičemž bude postupováno od nejzákladnějšího dokumentu, kde by měl být zobrazen rámec, ve kterém strana pracuje, až po dílčí dokumenty a jednotlivé partikulární cíle v různých oblastech politiky (bezpečnostní politika, mezinárodní vztahy či třeba zdravotnictví).

Z dokumentů strany vybereme, identifikujeme a přiblížíme jednotlivé relevantní ideologie, z nichž posléze vyplývají konkrétnější cíle strany a naopak i obecnější směřování, které je možné zúžit na pravolevé politické spektrum. (Bienfait a van Beek 2001; Freire 2006) Následně je porovnáme a pokusíme se najít společné a rozdílné programové cíle. Závěrem se také pokusíme odpovědět na otázku, zdali Demokratická strana Japonska představuje zásadní programovou alternativu k Liberálně demokratické straně Japonska či zdali vítězství v roce 2009 bylo spíš protestním hlasem než politickým přeorientováním japonských voličů.

2 Historie Demokratické strany Japonska

Nejdříve je třeba zdůraznit, že Demokratická strana Japonska, o které tato práce pojednává, nemá žádnou spojitost se stejnojmennými stranami, jež existovaly v letech 1947–1950 a 1954–1955. (Jones 1955: 159–166) Vzhledem k velkému časovému odstupu strany na sebe nemají ani inspirativní ani ideologický vliv.

„Nová“ Demokratická strana Japonska vznikla v roce 1998¹ sloučením čtyř stran – Demokratické strany Japonska, Minseitó (民政党), Šintó júai (新党友愛) a Minšu kaikaku rengó (民主改革連合). Šlo o opoziční uskupení, která cítila nutnost se spojit proti vládnoucí Liberálně demokratické straně a zároveň tak vyplnit mocenské vakuum po rozpadu Japonské socialistické strany (jap. Nihon šakaitó, 日本社会党). (Pletcher 2013; DPJ 2012)

Přímé předchůdkyni Demokratické strany Japonska se podařil vstup na japonskou politickou scénu v roce 1996 (viz poznámku č. 1), když získala v dolní komoře 52 křesel², což znamenalo celkový 10,6% zisk. V roce 1998 navázala ziskem 27 křesel³, kdy ve volbách do horní komory získala druhé místo v počtu získaných mandátů. (Álvarez-Rivera 2013)

Roku 2000 strana ve volbách do dolní komory navýšila počet mandátů na 127 a stala se nejsilnější opoziční stranou. V roce 2003 se spojila (v jednu stranu) Demokratická strana Japonska s Liberální stranou, kterou vedl úspěšný a vlivný politik Ozawa Ičiró, což je i jedna z příčin úspěchu ve volbách do dolní komory konaných v témže roce – demokraté tehdy získaly 177 mandátů. Ve volbách do horní komory v roce 2004 demokraté dokonce těsně vyhráli ziskem 50 křesel (pro srovnání liberální demokraté získali 49 křesel). Ovšem roku 2005 ve volbách do dolní komory parlamentu strana ztratila, a dokonce se dostala pod úroveň roku 2000 počtem 113 získaných křesel. (Álvarez-Rivera 2013; Pletcher 2013)

V dubnu 2006 se ujal vedení strany výše zmíněný Ozawa Ičiró a strana opět začínala nabírat silnou podporu, což ještě bylo umocněno odstoupením velice populárního Koizumiho Džun'ičiróa z vedení konkurenční Liberálně demokratické strany, a tedy přesunutím lidové podpory k jiným stranám. (Park a Vogel 2007: 22–31) Právě v tomto období se dostávají demokraté na vrchol svých sil. V roce 2007 opět vyhrávají volby do horní komory a drží tam 109 křesel (liberální demokraté jen 83), a stávají se tak dominantní silou v horní komoře,

---

¹ Je otázkou, zda za vznik Demokratické strany Japonska nepovažovat rok 1996, jelikož strana existovala už v této době, avšak sama posléze roku 1998 oficiálně zanikla a opět vznikla jako spojení několika stran. Na oficiální webové stránce Demokratické strany Japonska je jako vznik uveden rok 1998 (DPJ 2012).

² Z celkových 480 křesel.

³ Z celkových 242 křesel, avšak volby probíhají každé 3 roky jen o polovinu všech křesel, tudíž v každých volbách je možné získat maximálně 121 mandátů.

kteřá byla schopna relativně úspěšně blokovat legislativu Liberálně demokratické strany, což byl i důvod rychlých odchodů lídrů liberálních demokratů z jejich pozic a destabilizace vládní strany. (Pletcher 2013)

O dva roky později se však i demokraté zapletli do skandálu, když byl jejich předseda Ozawa Ičiró zapleten do korupční kauzy, ovšem Ozawa na to rychle zareagoval a vzdal se pozice předsedy Demokratické strany Japonska – na jeho místo nastoupil Hatojama Jukio. V témže roce vyhrála Demokratická strana Japonska také v dolní komoře, a to velice přesvědčivě ziskem 308 mandátů a ujala se vlády spolu se čtyřmi menšími stranami⁴. Hatojama však nevydržel v pozici lídra vládní koalice a strany příliš dlouho, jelikož se odklonil od programu a namísto dodržení slibu, že dojde k uzavření amerických základen na Okinawě, domluvil jen přemístění základny Futenma na sever Okinawy, čímž poklesla jeho popularita nejen u voličů, ale i ve straně. Nakonec byl v červnu 2010 nahrazen tehdejším ministrem financí Kanem Naotem v obou funkcích, tedy jak v premiéřské pozici, tak i ve vedení strany. Kan následně vedl v červenci stranu do voleb do horní komory. Pokles popularity byl zjevný, ale nebyl příliš prudký, jelikož straně se podařilo získat 44 mandátů, což však znamenalo druhé místo za liberálními demokraty. (Pletcher 2013; Siddiqui 2012)

Kan nevydržel ve funkci o mnoho déle. Ač byl v září roku 2010 potvrzen ve funkci (jeho protikandidát byl opětovně Ozawa Ičiró), počátek roku 2011 Kanovi „zlomil vaz“. V březnu došlo k zemětřesení a následné vlně cunami v oblasti severního Honšú a byla vážně poškozena jaderná elektrárna ve Fukušimě. Kan situaci nezvládl, vláda lhala o míře poškození jaderné elektrárny a pomoc přicházela pomalu. Popularita vlády silně poklesla, a také proto Kan z pozice lídra strany i premiéra odstoupil. (Al Jazeera 2012)

Na Kanovo místo nastoupil Noda Jošihiko, který byl původně, podobně jako Kan, ministrem financí. Noda se ujal vedení v nelehké době, jelikož strana měla jen mírnou převahu v horní komoře (což znamenalo nutnost jednání s jinými stranami), vnitřní opozice vedená Ozawou nabírala na síle a zároveň musely být řešeny problémy po zemětřesení a cunami. Ačkoliv se Nodovi podařilo schválit posláni peněz do postižených regionů, byl kritizován za to, že peníze byly údajně pochybně utráceny. V polovině roku 2012 se Nodovi podařilo v parlamentu prosadit schválení navýšení DPH postupně z 5 % na 8 %, k čemuž

---

⁴ Demokratická strana Japonska, ačkoliv ji volební zisk umožňoval vládnout bez partnerů, vytvořila koalici s těmito stranami:

- Sociálně demokratická strana (Šakai minšutó, 社会民主党)
- Nová lidová strana (Kokumin šintó, 国民新党)
- Nová strana Nippon (Šintó nippon, 新党日本)
- Nová strana Daiči (Šintó daiči, 新党大地)

došlo v dubnu 2014, a posléze v říjnu 2015 na 10 %. (Brasor 2012) Tohle však popudilo Ozawu, který spolu s několika svými podporovateli stranu opustil a založil novou stranu, avšak Noda si nadále pozici udržel a byl v září roku 2012 znovuzvolen do vedení strany. (Pletcher 2013)

V polovině listopadu roku 2012 však Noda pod tlakem opozice rozpustil dolní komoru (horní je nerozpustitelná) a byly vyhlášeny předčasné volby, které se uskutečnily 16. prosince. (The Japan Times 2012) Volby ukázaly strmý pokles popularity Demokratické strany Japonska. Jednalo se o nejhůřší volební výsledek, nepočítáme-li rok 1996. Demokraté získali pouhých 57 mandátů, ovšem i tento špatný výsledek jim zajistil druhou nejsilnější pozici v dolní komoře. Jejich pozice vůči liberálním demokratům byla prakticky bezvýznamná. Kvůli propadu ve volbách Noda na svoji pozici rezignoval a na jeho místo nastoupil Kaieda Banri. (Pletcher 2013; Álvarez-Rivera 2013)

Kaieda je jeden ze zasloužilých politiků Demokratické strany Japonska, podílel se dokonce i na jejím vytvoření už v roce 1996. Jeho hlavním úkolem bylo vést stranu do voleb do horní komory, které se konaly v září 2013. Avšak popularita strany zůstala na nízké úrovni, a proto i v těchto volbách strana propadla, a to ziskem 17 křesel, což znamenalo ztrátu z celkového počtu 106 držených křesel na 59⁵. V listopadu roku 2014 se strana nachází v opozici, byť relativně slabě vzhledem k počtu obsazených mandátů. Kaieda Banri je k tomuto datu stále předsedou strany.

Rok	Zisk mandátů v dolní komoře	Zisk mandátů v horní komoře
1996	52	
1998		27
2000	127	
2001		26
2003	177	
2004		50
2005	113	
2007		60
2009	308	
2010		44
2012	57	
2013		17

⁵ Počet stranou držených mandátů se však může často měnit, na japonské politické scéně je relativně běžné, že politici „přebíhají“ mezi stranami, což souvisí s problémem frakcionalismu, který je na japonské politické scéně běžný (Oxford Analytica 2004; Tett 2001; Reed a Scheiner 2003). Proto je možné, že v práci udávaný počet mandátů je odlišný. Aktuální rozložení sil je možné sledovat přímo na oficiálních webových stránkách jednotlivých komor. Pro horní komoru viz: <http://www.sangiin.go.jp/japanese/joho1/kousei/eng/strength/index.htm> a pro dolní komoru viz: http://www.shugiin.go.jp/internet/itdb_english.nsf/html/statics/english/strength.htm.

3 Program Demokratické strany Japonska

Politický program zde chápeme jako sepsané politické cíle, ideologii, principy či postoje k jednotlivým politikám (angl. policy⁶). Jedná se o veřejně přístupné dokumenty určené pro veřejnost, jelikož jsou to právě občané, kteří si vybírají stranu mimo jiné i právě na základě programu. Pro potřeby naší práce nepovažujeme za důležité interní dokumenty strany nebo ústavu strany, jelikož tyto dokumenty se primárně zabývají praktickým chodem strany (např. způsobem obsazení předsednictva, procesem volby lídra atd.). Je však otázkou, do jaké míry brát v potaz volební program či dokonce volební slogany, jelikož volby často vedou k tomu, že se strana krátce prezentuje jako „ta nejlepší“, a tomu je podřízeno volební jednání. Prohlášení typu „Chceme důstojný život pro všechny“ k okruhu našeho bádání nejsou relevantní. Každá strana se během voleb zavazuje ke konání dobra (ať už to pro danou stranu znamená cokoliv) pro všechny, a je tedy v těchto velice obecných a líbivých prohlášeních těžké odlišit jednu stranu od druhé.

Mezi identifikovaná a relevantní programová prohlášení Demokratické strany Japonska jsme zařadili základní ideologii strany a základní politiku. Deklarovanou vládní politiku (z let 2009-2012) nebereme v potaz, jelikož je podružná vůči základní ideologii strany, respektive vládní politika vychází ze základní ideologie strany.

3.1 Základní ideologie strany

Základním „stavebním kamenem“ Demokratické strany Japonska je dokument s názvem Naše základní filosofie (DPJ 1998a), který nastiňuje právě výše zmíněný základní ideologický rámec, od kterého by se měl odvíjet v konečném důsledku celý politický program strany a ideálně také politické chování. Poněkud paradoxně i tento dokument začíná podobně jako volební slogan (lze se domnívat, že základní filosofie byla původně koncipována jako lákadlo na voliče) a totiž zmínkou o „budování svobodné a bezpečné společnosti“. Taková zmínka je však nicneřikající a nelze dle ní zasadit stranu do užšího rámce.

Je to až další část programu strany, která nám pomáhá s politickou identifikací strany. Konkrétně se jedná o revoltu vůči zavedenému – tzv. strany revolty⁷ (někdy také protestní

---

⁶ Anglické termíny „policy“ či „policies“ nás odkazují k rozdělení politiky na tři svým obsahem odlišné pojmy v anglickém jazyce, tedy k termínům:

- polity – základní rámec politiky, spojeno s ústavním pořádkem
- politics – samotné procesy a postupy v politice („politický boj“ nebo dnes poněkud hanlivé „politikaření“)
- policies - přímo konkrétní výstup, konkrétní politika (např. environmentální politika apod.) (Berg-Schlosser a Stammen 2000: 42-43)

⁷ Strany, které se, alespoň programem, vymezí proti současnému politickému mainstreamu.

strany) jsou běžným prvkem i evropské či přímo české politiky⁸ (Boček a Šulek 2013; Havlík a Pinková 2012). Ve filozofii strany je přímo řečeno, že „Japonsko nereaguje na měnící se dobu a [...] ustrnulo ve slepé uličce domluv, konformity a ochranářství pod byrokratickým vedením.“ (DPJ 1998a) Je zjevné, že dokument vznikl na konci 90. let, kdy vrcholil konzervatismus a ustrnulost celého japonského systému. Strana se snaží působit dojmem, že změna je pro přežití Japonska nezbytná. Revolta a protest spočívá zejména ve snaze zničit stávající poměry a nahradit je něčím novým, v programu je dokonce přímo řečeno, že chtějí nahradit starý „režim“⁹ novým. Nová vláda by měla být flexibilní a schopná reagovat na měnící se podmínky nejen v Japonsku (např. nízká porodnost, minimální ekonomický růst ad.), ale i ve světě (nové hrozby, změny v rozložení sil ve světové politice ad.) a ve společnosti by mělo dojít k aktivizaci a oživení.

Následující oddíl základní ideologie s názvem Naše politické stanovisko (DPJ 1998a) je založen na původním předpokladu ztráty dynamiky ve společnosti a v politice. Důležité je pro stranu pomoci i těm, kteří jsou mimo zavedené zájmové struktury, což je stále revoltující prvek prohlášení. Ale už se objevuje i teze, že by se stát měl z rozličných oblastí stáhnout a zajišťovat jen to nezbytné. Ačkoliv není definováno, co je nezbytné, lze v prohlášení tohoto ražení identifikovat liberální (v klasickém smyslu¹⁰) proud myšlení. To je podtrženo prohlášením, že společnost se skládá ze svobodných jedinců, což je jednoznačný apel na individualismus, na kterém je klasický liberalismus založen.

Poslední část základní filosofie nese název Naše cíle (DPJ 1998a), kde se nachází už zřetelnější obrysy toho, co demokraté považují za svůj základ. Strana za své přijímá myšlenky malého státu, decentralizace a laissez-faire, tedy ekonomické svobody, která by měla být základem úspěšného státu. Přestože se jedná o další stvrzení klasického liberalismu, strana by chtěla zorganizovat společnost tak, aby byla inkluzivní a aby stát zajišťoval bezpečnost (nevyklučuje se s ideou minimálního státu) a rovné příležitosti (naopak vylučuje ideu minimálního státu). Dále se hlásí k pacifismu, což sice nelze zařadit jednoznačně k nějakému politickému směru, ale předurčuje to postoj k problematickému ústavnímu článku 9.

Základ strany je postaven zejména na principech ekonomického liberalismu, který preferuje malá či dokonce žádná omezení v ekonomickém sektoru a zároveň vyžaduje co

---

⁸ Např. na české politické scéně je Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury takovým protestním hnutím, nyní dokonce se zastoupením v parlamentu.

⁹ Režim je mnohem komplexnější pojem než pouhá omezená změna jednotlivých politik. Ke změně režimu by došlo tehdy, pokud by proběhla změna z demokratického na nedemokratický model státu apod.

¹⁰ Velice zjednodušeně lze říci, že klasický liberalismus chápe stát jako utlačovatele, a tudíž je třeba omezit jeho vměšování do různých aspektů společnosti. (Heywood 2005: 36)

nejméně regulací týkajících se života jednotlivců (Scruton 1999: 69–70). Důsledky radikální interpretace takové politiky jsou v omezení státu jen na několik málo okruhů aktivní činnosti (např. vnější bezpečnost apod.) a ostatní jsou úplně vytlačeny z agendy státu (např. sociální síť, regulace trhu apod.). Ovšem dodatek o rovných příležitostech a inkluzivitě dává tušit, že demokraté ve svých interpretacích nejdou tak daleko a stát úplně nevytlačují.

3.2 Základní politika

V této části bude čerpáno z prohlášení nazvaného Základní politiky (DPJ 1998b), v němž jsou postupně rozebírány různé konkrétní politiky strany (environmentální politika, správní politika apod.). Přestože se stále jedná o obecná prohlášení, týkají se alespoň jedné konkrétní politiky, a tím tak pro nás získávají na významu. Ovšem je stále nutné brát v potaz fakt, že se rozhodně podrobností nevyrovnají konkrétnímu stranickému dokumentu, který by se týkal pouze jedné politiky. Ale domníváme se, že právě na základě tohoto dokumentu v kombinaci se základní ideologií strany jsme schopni srovnání s Liberálně demokratickou stranou.

Vytvoření prohlášení se datuje do roku 1998, ovšem je v něm ihned na začátku zmíněno, že je napsán pro rok 2010, čímž se strana stává poněkud „vizionářskou“. Rok 2010 je chápán jako přelomový, neboť japonský stát včetně jeho počtu obyvatel dosáhne jakéhosi maxima¹¹ a tímto rokem začne japonský populační a ekonomický úpadek, který je způsobem nízkou porodností (nyní asi 1,39 dítěte na ženu (CIA 2014), což není ani dostatečný počet na zachování populace) a s tím spojeným stárnutím populace. (DPJ 1998b) Na tomto pesimistickém východisku, kterému je třeba předcházet nebo jeho negativní efekty alespoň potlačit, staví demokraté svůj program, a proto není možné ztrácet čas ustrnutím a stabilitou.

Nyní budeme sledovat pořadí partikulárních bodů přesně jako v samotném dokumentu.

1) Správní a fiskální politika

Základním rysem Demokratické strany Japonska je její důraz na decentralizaci společnosti a politické moci. Zároveň s decentralizací by měla být navyšována úroveň svobody a autonomie, ať už jednotlivých občanů, trhu či nižších správních celků. S tím je spojen další významný bod, a to omezení byrokracie a omezení moci mocenského centra a posílení periferie. (DPJ 1998b)

Strana se tu profiluje jako zastávce menšího a decentralizovaného státu. Nechtějí tvořit harmonickou a jednotnou společnost, ale po vzoru západního pojetí jedince individualistickou

---

¹¹ V programu strany není přesně řečeno, v jakém smyslu dosáhne Japonsko maxima, ale lze se domnívat, že mají na mysli především populační a ekonomické maximum.

společnost.

2) Decentralizovaná společnost

Tento bod úzce souvisí s předešlým prohlášením. Vláda v Tokiu musí mít jasná omezení, nejlépe jen na ty nejnnutnější potřeby státu, což jsou dle Demokratické strany zahraniční vztahy, obrana, soudnictví (právo) a zajištění minimálních podmínek pro přežití (např. poskytnutí základní péče, zavedení minimální mzdy apod.). Nižší správní celky by měly být velmi samostatné (zejména finančně), jelikož jsou blíže jedinci než „vzdálená“ vláda v Tokiu. (DPJ 1998b)

Zde už je jasný apel na omezení státu a jeho minimalizaci do několika určitých rolí, zbytku by se měl vzdát. Lze to shrnout do klasického liberálního tvrzení o svobodě od státu, ale nikoliv už bez státu.

3) Byrokracie a občanská společnost

Úřednictvo v jistém smyslu utlačuje Japonsko nesmyslnými průtahy a uměle vytvořenou závislostí občanů na ní. Tohle pouto mezi úřady a obyvateli by mělo být přetrženo nebo alespoň narušeno a oslabeno. Společnost by se měla postarat sama od sebe, není k tomu třeba vyšší moci. Snad jedinou výjimkou, kterou demokraté připouští, je dohled nad zákonem a jeho dodržováním. Ale stejně tak je třeba vytvořit omezení pro úřednický aparát a zprůhlednit jeho fungování. V prohlášení je dokonce zmíněno tzv. amakudari, což lze zjednodušeně chápat jako napojení státního a soukromého sektoru, kdy je úředník odměněn soukromou firmou za službu, kterou jí prokázal. (DPJ 1998b; Colignon a Usui 2003: 1-6)

Pomocí úřednictva může stát účinně kontrolovat a centralizovat Japonsko, a právě proto chtějí byrokracii omezit. Problémem je také korupce v byrokratickém aparátu, která funguje třeba právě na výše zmíněném principu amakudari. Lze vidět jasnou návaznost na dva výše zmíněné oddíly.

4) Svoboda informací

Zde demokraté jen krátce zmiňují, že politika a správa státu by měla být informačně průhledná. (DPJ 1998b) Svoboda informací zde tudíž není chápána jako boj proti cenzuře, nýbrž jako to, co je chápáno na Západě jako transparentnost (např. průhledné financování stran apod., podrobněji viz cíle organizace Transparency International).

5) Fiskální politika

Demokratická strana Japonska navrhuje, aby stát fungoval jako soukromá firma, jelikož dle strany je státní hospodářství neefektivní, a naopak soukromý sektor velmi výkonný. V soukromé sféře si firmy totiž nemohou dovolit mít velký dluh, což je další z velkých problémů Japonska – zadlužení. Efektivnější řízení by mělo mít za následek snížení výdajů a

snad alespoň postupné snižování schodku rozpočtu, přičemž by se taková politika měla stát pružnější v tom smyslu, že lépe dokáže reagovat třeba na ekonomické krize. (DPJ 1998b)

Takový přístup ke státu a jeho vztahu k trhu je velice liberální a uvolněný. Demokraté navíc chtějí rozpočtově zodpovědnou vládu, jelikož jsou si vědomi problému se státním dluhem a nechtějí zanechat status quo.

6) Daňový systém

V základním programu není jasné vyjádření, jak by se mělo naložit s daněmi. Jen je konstatováno, že je třeba daňový systém přezkoumat a nastavit tak, aby byly přímé i nepřímé daně nastavené rovnoměrněji, tedy v případě Japonska odlehčit na přímé zátěži (daň z příjmu) a zvýšit nepřímé zdanění (daň z přidané hodnoty apod.). (DPJ 1998b) V programu není zmínka o snižování daní, avšak větší závislost státu na nepřímém danění je dnes doménou ekonomických liberálů.

7) Financování, půjčky a zvláštní korporace

Tento konkrétní bod se týká vládního programu *zaiseitójúši* (財政投融资) – pod anglickým názvem známo jako Fiscal Investment and Loan Program (zkráceně FILP). Přesněji se jedná o pomoc ve formě finanční injekce (třeba i skrze státní zakázku) nebo půjčky malým a středně velkým podnikům. O půjčky si také mohou zažádat firmy s veřejně prospěšnou činností jako nemocnice či charita. (Ministry of Finance Japan 2012: 2) Demokratické straně Japonska zejména vadí nedostatek transparentnosti, jelikož tak dochází k zastření procesu vyhodnocení, kterému subjektu bude půjčka či státní zakázka přidělena. Dle strany dochází k excesům, kdy je půjčka přidělena nesprávně a samozřejmě to otevírá možnosti korupce. Zvláštními korporacemi jsou míněny firmy vlastněné státem. Dle demokratů by nejlépe mělo dojít k jejich privatizaci, případně rovnou k ukončení jejich činnosti. (DPJ 1998b)

Demokratická strana Japonska tak pokračuje ve své svobodotržní linii. Dle demokratů je třeba privatizovat a zbavovat se státního majetku. Jak bylo řečeno u fiskální politiky, je třeba hlavně šetřit, a proto státní firmy a státem provozované půjčky musí projít restrukturalizací.

8) Veřejné práce

Tento oddíl se částečně dotýká předchozího bodu 7) o financování, jelikož jeho součástí jsou státní zakázky. Demokraté tedy opakují tezi, že musejí být sníženy výdaje na státní zakázky. Ovšem v tomhle případě už nejdou cestou zmenšování státu a přenášení zodpovědnosti na soukromé objekty, nýbrž posílením dohlížecích pravomocí parlamentu (je nutné zdůraznit, že opravdu je zde míněn parlament, a nikoliv vláda) a zároveň i delegovat některé dohlížecí pravomoci na nižší správní jednotky, což jde ruku v ruce s výše zmíněnou

decentralizací státní správy. Plánování veřejných prací by mělo být propracovanější a mělo by brát v potaz jak dlouhodobé tak i krátkodobé výhody či nevýhody daného projektu. Celkovým přepracováním systému veřejných zakázek a snížením jejich objemu by mělo Japonsko vstoupit do informačního věku, tedy zaměřit se na technologické inovace a zbavit se závislosti na stavebním sektoru, jenž tradičně představuje odvětví, pomocí něhož stát stimuluje ekonomiku. (DPJ 1998b; Clark 2013; Kato 2013)

9) Ekonomika

Demokratická strana Japonska se celým programem přiklonila k ideji svobodného trhu laissez-faire. Strana přímo tvrdí, že „osvobozením“ ekonomiky (od vlivu státu) by mohlo dojít k hospodářskému až 3 % ročně. (DPJ 1998b)

10) Regulační reforma

Regulace jsou úzce svázány s ekonomikou, jelikož jsou chápány jako brzda rozvoje a růstu. Ovšem v programu se zastávají regulací týkajících se environmentální ochrany či ochrany zaměstnanců. (DPJ 1998b)

Na jedné straně je Demokratická strana Japonska proti zásahům do ekonomiky, ale na stranu druhou podpora environmentálních regulí ekonomiku také zasahuje.

11) Podpora podnikání

Za středobod podpory vidí Demokratická strana Japonska informační a telekomunikační infrastrukturu, jelikož právě ta bude v 21. století nejdůležitější. Nová informační infrastruktura by měla usnadnit soukromé podnikání, které je dnes čím dál více závislé právě třeba na internetu. Je také zmíněno, že přímá podpora formou finanční injekce není vhodná, spíše by se podpora měla zaměřit na formu daňových úlev apod. (DPJ 1998b)

Růst by tedy neměl být založen na stavebnictví či těžkém průmyslu, ale na moderních informačních technologiích. Dochází však k jistému rozporu, strana chce omezit zásahy ve státu, ale na druhou stranu chce soukromý sektor pobízet, aby se vydal určitým směrem.

12) Střední, malé a velmi malé firmy

Za hlavní nositele ekonomické síly Japonska nejsou demokraty považovány velké firmy, nýbrž naopak střední a menší podniky. Jde o anti-monopolistický postoj, který je v rámci jejich důrazu na decentralizaci pochopitelný. Za odchylku (vůči výše zmíněné podpoře informačních technologií) v programu pak lze považovat důraz na ochranu firem specializujících se na manuální práci. (DPJ 1998b)

13) Finanční sektor

Podobně jako ostatní sektory hospodářství i banky by měly být méně kontrolovány státem. Stát by tím měl dosáhnout odpovědnosti bank, jelikož by se musely začít chovat tržně

bez ochranné ruky státu (když zkrachují, nikdo je nezachrání). Ovšem na druhou stranu demokraté také plánují, že stanoví pravidla pro chování bank, aby byli klienti ochráněni. Případně by se dokonce mohl stát zavázat, že klienty zkrachovalé banky odškodní, tedy jakýsi opěrný pilíř bude i nadále existovat. (DPJ 1998b) Strana tedy podporuje liberalizaci finančního sektoru, ale zároveň svoji ochrannou ruku přesunuje od samotných bank přímo ke klientům – ti by o své peníze přijít neměli.

14) Zemědělství, lesnictví a rybolov

Opět v duchu decentralizace Demokratická strana Japonska odmítá jednotnou zemědělskou politiku, jež by nebrala ohledy na poměry v daném kraji Japonska. Zároveň však připouští jisté formy regulace, aby bylo zemědělství, ale i třeba rybolov dlouhodobě udržitelné a také výnosné, a proto je třeba zavést regulace na ochranu lesů či ryb. Využívání zdrojů by mělo být řízeno takovým způsobem, aby nedocházelo k ničení moří nebo fauny a flóry. (DPJ 1998b)

Tento samotný bod je velice rozporný, jelikož demokraty navrhovaná ochrana přírody je částečně centralistická, zejména v oblasti ochrany. Je tedy otázkou, co přesně by bylo v pravomocích místní samosprávy.

15) Energetická politika

S ochranou přírody je provázána i energetická politika. Demokraté si jsou vědomi, jak nutnosti energetické stability tak i znečištění, které je součástí produkce energie (spalování ropy nebo třeba jaderný odpad). Strana nevystupuje proti jaderným elektrárnám, jen žádá jejich lepší zabezpečení, ovšem v duchu environmentalismu se staví za neustálé hledání nových (čistých) zdrojů energie. (DPJ 1998b) Demokratická strana Japonska kombinuje environmentalismus, který je však tradičně protijaderný (Cotgrove a Duff 1980: 333-351), s obranou jaderné energie.

16) Pozemky

Především by mělo dojít k takové reformě ve vztahu k pozemkům a potažmo půdě, aby byly skutečně využívány, a nikoliv pouze vlastněny. Ovšem proti tomu stojí tvrzení, že by trh s pozemky měl být méně pod dohledem státu. (DPJ 1998b)

17) Životní dráhy občanů

Primárními hodnotami pro štěstí a blaho občanů Japonska jsou „rovné příležitosti, úcta k různým hodnotám a právům jedince.“ (DPJ 1998b) Pro Japonsko je také velmi důležité, aby si uvědomilo problematiku stárnutí obyvatelstva. Aby tuhle situaci zvládlo, je dle demokratů třeba vybudovat pevnou sociální síť, která by zajistila důstojný život. Občané by měli být vychováni k úctě k životnímu prostředí. Posléze už je to jen demokraty shrnuto tak, že je

třeba, aby lidé měli pocit „bezpečí, klidu a bohatství.“ (DPJ 1998b)

I přes programem deklarované náznaky decentralizace a omezení státu Demokratická strana Japonska se rozhodla zasahovat do vzdělávacích osnov a naopak chce posílit stát v oblasti sociálního zabezpečení.

18) Sociální zabezpečení

Sociální síť je třeba pozměnit tak, aby byla odolná vůči poklesu lidí v produktivním věku a nárůstem počtu lidí v post-produktivním věku. Demokratická strana Japonska chce, aby existovalo jak univerzalistické (státem zajištěné pro všechny bez rozdílu) zabezpečení tak i různorodé individuální zajištění, tedy zejména soukromé a případně i firmou (zaměstnavatelem) financované důchodové spoření. Počítá se s větším zapojením neziskových organizací v péči o lidi v důchodovém věku i tom předškolním a školním, přičemž by stávající systémy péče měly být zachovány. V rámci zdravotnictví je třeba více zapojit soukromý sektor a spolehnout se na tržní mechanismy, avšak financování zdravotnictví státem nebude zrušeno. Strana také apeluje, aby došlo k návratu k mezigenerační péči. (DPJ 1998b)

Úplným základem i nadále zůstává stát, avšak jeho úlohu chce Demokratická strana zmenšit a odpovědnost rozmělnit mezi jednotlivé občany (spoření si na důchod), neziskové organizace (péče o seniory) a soukromé firmy (firemní spoření, soukromý sektor ve zdravotnictví).

19) Zaměstnanost a práce

Kvůli stále větší a větší rozmanitosti možných povolání by chtěla Demokratická strana Japonska zavést veřejné (státem financované) rekvalifikační kurzy a školení nebo alespoň finančně „podat pomocnou ruku“ organizátorům soukromých kurzů. Straně vadí současné pracovní podmínky, zejména pak nevyvážený čas, který je věnován práci a volnému času (rodině, přátelům apod.). Demokráté by chtěli, aby došlo k přesunu od pracovního času k volnému času. Také by mělo dojít k většímu zapojení žen a starších lidí v pracovním procesu. (DPJ 1998b)

Programově je tedy strana za větší roli státu. Co se týká regulace pracovní doby, Demokratická strana Japonska by ji státem regulovala (ve prospěch volného času). Ohledně peněz strana nepočítá s šetřením, ale naopak s podporou různých programů.

20) Rovné příležitosti

Jak bylo naznačeno výše s větším zapojením žen do pracovního procesu, strana je za odstranění (nebo alespoň rozmělnění) tradičních genderových rolí (muž pracující, žena v domácnosti). Je také zmíněno, že jakákoliv diskriminace a nerovnosti na všech úrovních

společnosti by měly být odstraněny. Legislativou by měly být možnosti rodinného života nastaveny tak, aby byl různorodější (tedy aby bylo například pro muže snadnější zůstat v domácnosti, zatímco žena bude pracovat apod.). Strana se také dotýká tématu sexuálního obtěžování žen a domnívá se, že by zákonem měly být ženy lépe a více chráněny než dosud. (DPJ 1998b) Strana se tak zdá být velmi ovlivněna feminismem a staví se tak do role společensky proti-konzervativní či pokrokové strany, přičemž se nebrání zasahování do myšlení Japonců skrze státní příkazy, což je prvek proti-liberální.

21) Vzdělání

Vzdělávací proces by neměl být pod dohledem centrální vlády, nýbrž by spadal pod pravomoci místní samosprávy. Avšak zároveň demokraté připouští alespoň jistý nátlak od centrální autority v tom smyslu, aby se výuka stala individualističtější a vynikly tak rozdílné hodnoty a kvality. Demokratická strana by ráda zavedla limit na maximální počet žáků v jedné třídě, a to na 30 žáků. Vyšší stupně vzdělávání by měly projít reformou, zejména pak stipendia a přijímací řízení¹². Školní řád by měl také více zohledňovat technologický pokrok, a proto by se výuka měla více zaměřovat na informační technologie a jejich využití. Pozadu by neměla zůstat výuka cizích jazyků. Stát by se měl více angažovat v podpoře celoživotního vzdělávání, sportu a předškolní výchovy a péče. (DPJ 1998b)

Ač chtějí demokraté decentralizovat vzdělávací systém, zároveň si přejí také zavést celonárodní standardy, které by jednotlivé školy měly dodržovat (individualismus, cizí jazyky apod.). Je tedy nejasné, v čem by školy měly být osvobozeny od centrální autority.

22) Věda, technologie, umění a kultura

Demokratická strana chce podporu nejnovějších tzv. „hitech“ technologií, jejich využití i výzkum, avšak nechce to provést na úkor podpory společensko-vědních, humanitních oborů či umělecké a kulturní tvorby. Ve vztahu k duševní činnosti se Demokratická strana v programu zavázala, že posílí ochranu duševního vlastnictví a jeho vymahatelnost. (DPJ 1998b) Tato část programu je velice nejasná, jelikož se vyjadřuje v podstatě podpora velice širokého spektra činností, jediná snadno uchopitelná programová teze je zlepšení ochrany duševního vlastnictví.

23) Lidská práva

Vzhledem k jejich postoji k diskriminaci (viz výše) chtějí demokraté skoncovat s diskriminací etnika Ainu, potomků vyloučených vrstev společnosti (burakumin), cizinců žijících na území Japonska (zejména Korejců), vážně nemocných a lidí s tělesným

---

¹² V programu však není konkrétně řečeno, jakým způsobem by měla být stipendia a přijímací zkoušky změněny.

postižením, avšak v programu se neřeší situace obyvatel ostrovů Rjúkjú. Demokratická strana také klade důraz na ochranu soukromí, kterou strana považuje za velice důležitou vzhledem k postupnému ústupu soukromé sféry vlivem nových informačních technologií. (DPJ 1998b)

24) Životní prostředí

Jak jsme zmínili výše, Demokratická strana Japonska se profiluje jako strana s tendencí k environmentalismu, a tedy kladení důrazu na ochranu přírody, tzv. zelené technologie apod. Tuto ochranu přírody by strana ráda posílila zavedením „environmentálního vzdělávání“¹³ a uvedením v platnost zákonů a regulací, jež by vymezovaly chování člověka k přírodě. Konkrétně například zmiňuje omezení produkce látek, které způsobují globální oteplování (skleníkové plyny) či jiným způsobem škodí životnímu prostředí. (DPJ 1998b) Demokraté tak chtějí rozšířit úlohu státu a vštěpovat mladým Japoncům, jak se mají správně chovat a zároveň připouští další zásahy do ekonomiky regulacemi případně rovnou úplnými zákazy.

25) Záchranné práce

V této části programu demokraté reagují na špatný systém záchrany a pomoci v krizových situacích (zemětřesení, cunami apod.). Jsou si vědomi, že současný rámec je neúčinný a chtějí jej zjednodušit, a to tím způsobem, že do krizového managementu bude přímo zapojen premiér s nejvyššími představiteli prefektur, kteří se stanou veliteli v krizové situaci. (DPJ 1998b)

26) Neziskové organizace

Demokraté předpokládají, že společnost, v souladu s jejich programem, se stane osvobozenou od vlivu státu. Základem takového svobodného společenství jsou i neziskové organizace. Není však počítáno s přímou podporou jednotlivých organizací, ale pouze s ulehčením jejich fungování a existence (např. daňově zvýhodnění neziskové organizace). (DPJ 1998b) Strana chápe neziskové organizace jako svobodné sdružení občanů za účelem, který je obecně společensky prospěšný. Vznik neziskové organizace nelze vynutit „shora“.

27) Zahraniční vztahy a národní bezpečnost

Demokratická strana Japonska považuje Japonsko za stát, který by mohl a měl získat důležité postavení v rámci mezinárodních vztahů a diplomacie, jelikož považuje za nutné budovat harmonickou a dobře fungující mezinárodní komunitu. Japonsko by se kvůli tomu mělo důsledně držet pacifismu japonské ústavy, tedy zejména nebyť vojensky agresivním hráčem na mezinárodním poli. (DPJ 1998b)

Zde bychom zejména vyzdvihli programový bod týkající se přísného dodržování

---

¹³ V programu není blíže specifikováno.

japonské ústavy. Z toho vyplývá, že Demokratická strana Japonska se neřadí v japonské politice k proudu ústavních revizionistů. (Hogg 2007)

28) Zahraniční politika

Zasadit se o světový mír považuje Demokratická strana Japonska za svůj cíl. Takový mír by měl být utvrzen a vybudován prostřednictvím mezinárodních organizací a zejména pak OSN. Dosažení míru by nemělo být vynuceno vojenskou silou, nýbrž vzájemnou dohodou. Demokráté také považují Spojené státy americké za jednoho ze svých nejdůležitějších partnerů a chtějí s nimi vzájemné vztahy ještě více posílit, ovšem zároveň také strana prohlašuje, že by chtěla vzájemné vztahy vyrovnat, tedy aby byly oba státy rovnocennými partnery. Dále demokráté chtějí vylepšit a ustálit vztahy s Čínou a dalšími státy východní a jihovýchodní Asie. V programu je také zmíněno za důležité udržet dobrý vztah s Ruskem a Evropskou unií. (DPJ 1998b)

Ve svém programu se však strana přímo neomlouvá nebo nijak nenaznačuje, že by považovala za nutné se omluvit zemím, které byly Japonskem okupovány během druhé světové války. To však nemění fakt, že se strana vyhraňuje jako velmi pacifistická a nekonfliktní.

29) Nevojenská pomoc

V návaznosti na předchozí bod o zahraniční politice chce Demokratická strana Japonska zdůraznit, že za nejdůležitější prvek mezinárodní politiky považuje nevojenskou pomoc (tedy např. materiální či lékařskou pomoc) a zároveň s tím umožnit občanskému sektoru poskytnout co nejvíce svobody v poskytování pomoci druhým. (DPJ 1998b)

Japonsko demokráté považují za příliš izolované, a proto se chtějí více angažovat v problémech druhých států formou výpomoci, přičemž považuje za velmi důležité zapojení občanských sdružení do celého procesu.

30) Politika v rámci OSN

Jak bylo zmíněno v bodě 28), Japonsko by mělo zaujmout aktivnější diplomatickou roli a to také v OSN samotné, kde demokráté chtějí prosadit cíle, jako je jaderné odzbrojení, ochrana životního prostředí, řešit problémy s přelidněním či pomáhat s problematikou stavu lidských práv ve světě. V rámci posílení pozice v hierarchii OSN strana chce pro Japonsko získat statut stálého člena Rady bezpečnosti OSN a zároveň připouští aktivnější účast na mírových misích než doposud, avšak jen v souladu s japonskou ústavou. (DPJ 1998b)

Požadavek na stálé členství v Radě bezpečnosti je i v současné době považován za kontroverzi, a to zejména kvůli japonské roli ve druhé světové válce, ale také kvůli oslabení ostatních stálých členů či přímo nahrazení jednoho stálého člena právě Japonskem. Je však

třeba podotknout, že tento cíl se v japonské politice obecně objevuje už od 90. let, nejedná se o výsadu Demokratické strany Japonska. (Freiesleben 2008: 2-3)

31) Mezinárodní bezpečnostní režim

Základním stavebním kamenem zajištění mezinárodní bezpečnosti Japonska by i nadále měla být bezpečnostní smlouva mezi Japonskem a Spojenými státy americkými, ovšem s mnohem větším regionálním zapojením skrze Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN). Zároveň však demokraté chtějí přehodnotit vojenskou přítomnost amerických ozbrojených sil na japonském území, minimálně by Američané měli svoji nynější vojenskou posádku zmenšit. (DPJ 1998b)

Opět se u Demokratické strany Japonska projevuje „obojakost“. Na jednu stranu si strana přeje současné zachování zajištění bezpečnosti ze strany USA, ale zároveň odmítá americkou vojenskou přítomnost a chce se více spoléhat na regionální sdružení jako ASEAN.

32) Politický proces

Politický proces by měl být vybudován na větší aktivitě občanů v politice (např. dohled nad jednáním politiků a politických stran apod.). Demokraté se chtějí zasadit, aby občané měli více politických práv¹⁴ v politickém systému jako celku. Zapojením občanů by měla být posílena důvěra v politický systém a politiky. Podoba systému by neměla být jen zodpovědností zvolených politiků. (DPJ 1998b)

Ačkoliv se v programu nehovoří o přímé demokracii, demokraté se tímto směrem fakticky vydávají, jelikož Japonsko je fakticky tzv. vyspělou demokracií a občané mají možnost se různými prostředky vyjádřit k podobě politiky.

33) Parlament

Demokratická strana Japonska vyzdvihuje fakt, že v japonském politickém systému je nejsilnějším orgánem samotný parlament (zákonodárná složka moci), a proto musí dojít k opatřením, aby se ministři přímo účastnili jednání a neposílali za sebe jiné úředníky, a vyhýbali se tak přímé konfrontaci. Zároveň chce strana zaměnit přednost návrhů zákonů tak, aby návrhy předložené zákonodárci (tedy ne členy vlády) měly vyšší prioritu než vládní návrhy. Parlament by měl mít vyrovnaný vztah s vládou či dokonce převahu nad ní a zároveň chtějí upustit od systému inklinujícímu k bipartismu a zavést systém více stran, což posílí účast občanů na politice. (DPJ 1998b)

V tomhle bodě se strana vyjadřuje téměř anti-systémově. Taková změna by vyžadovala poměrně radikální zásah do politického systému, zejména pak do volebního systému (aby

---

¹⁴ Není blíže specifikováno, o jaká práva by se mělo jednat.

nebyl generován systém s jednou dominantní stranou). Současný stav, kdy vládnoucí strana také kontroluje parlament, marginalizuje vliv všech ostatních stran. (Lijphart 1999: 116) Demokratická strana Japonska tak chce Japonsko přiblížit tzv. konsenzuálnímu modelu¹⁵.

34) Funkce vlády

Vládnoucí frakce (ministři a premiér) by se měla stát více odpovědnou za svá rozhodnutí, mělo by být jasné, kdo a jak rozhodl ohledně daného zákona či nařízení. Z toho důvodu chtějí demokraté zavést vládní sekretariát a premiérský štáb a zároveň oficiální zřízení funkce stínových ministrů a tím zvýšit efektivní dohled nad činností vlády. (DPJ 1998b)

Jedná se o další bod, který směřuje stranu do bipolarity. Na jedné straně demokraté chtějí zmenšit stát (viz např. bod 2) programu strany), ale zároveň by rádi posílili byrokracii, byť i jen tu, která je úzce spjata s centrální vládou.

35) Etika a členové parlamentu

Demokraté chtějí upřesnit a jasně určit pravidla pro zvolené představitele parlamentu. Zejména se jedná o zveřejnění veškerého majetku, aby se alespoň snížila náchylnost ke korupčnímu jednání, přičemž by mělo také dojít k zákazu dávání darů politikům od firem jakkoliv napojených na stát (např. skrze dotaci, státní zakázku apod.). Jako poslední opatření uvádějí, že je třeba zrušit odměny za dlouhou službu v parlamentu. (DPJ 1998b)

Transparentní politika je velice typický politický program, kterým strana nijak nevybočuje. Avšak je otázkou, nakolik omezení odměn politikům bude účinné protikorupční opatření, jelikož bez vize odměny budou politici možná naopak náchylnější k úplatkům, ale na druhou stranu nebudou mít motivaci udržet se v parlamentu za každou cenu.

36) Volební systém

Tento bod částečně navazuje na bod 33), v němž se Demokratická strana Japonska vyjádřila velice kriticky k současnému politickému systému. Podle strany je třeba zajistit větší rovnost mezi volebními obvody a větší reprezentativnost volby, přičemž se strana zavazuje, že zajistí, aby se neustále hledaly cesty, jak vylepšit volební systém. Aby k volbám chodilo více lidí, a tím se zvýšila reprezentativnost parlamentu, chtějí demokraté snížit věk nutný pro aktivní a také pasivní volební právo. Strana také zvažuje zlepšení podmínek voleb pro Japonce žijící v zahraničí. Demokraté by také rádi umožnili volit cizincům žijícím v Japonsku. (DPJ 1998b)

---

¹⁵ Takový model je generován ve vícestranických politických systémech bez dominantní strany, a tudíž je třeba hledat konsenzus napříč stranami (a tedy parlamentem), aby mohla být vytvořena funkční vláda. (Lijphart 1999: 116)

Demokratická strana Japonska jde v rozšiřování volebního práva velice daleko. Nejenže chtějí snížit věk aktivního a pasivního volebního práva, ale zejména chtějí rozšířit minimálně aktivní volební právo i na cizince žijící v Japonsku. Strana však blíže nespecifikuje, co takový cizinec musí splňovat, protože i turista, který je v Japonsku na několik týdnů, by podle takové představy mohl volit. Ale tenhle politický postoj plně souhlasí s bodem 33) a snahou vytvářet v systému široký konsenzus.

37) Soudnictví

Justici chápe Demokratická strana Japonska jako prostředek k vymáhání a zabezpečení lidských práv. Národ by měl mít v soudech oporu, a proto by demokraté chtěli navýšit počet soudců, aby se procesy zrychlily, ale zároveň je třeba také zajistit, aby soudci a právníci měli kvalitní vzdělání. (DPJ 1998b) Politický program týkající se soudů je velmi krátký a víceméně se nese jen v duchu ochrany lidských práv. Není bráno v potaz civilní či trestní právo.

3.3 Shrnutí základní politiky

Programový dokument Demokratické strany Japonsky je velice široce pojatý. Strana tak představuje svůj pohled na každou jednotlivou zájmovou oblast, ať už se jedná o politicko-ekonomický systém, zahraniční vztahy, bezpečnost státu či lidská práva. Avšak právě jeho šířka je i jeho problémem, jednotlivé programové body nejsou příliš podrobné a často vyvstává otázka, co je přesně danou formulací myšleno (což je však nakonec v politice docela běžné), ale nelze popřít, že z programu lze vyčíst základní politickou orientaci strany. V programu se prolíná mnoho různých směrů a ideologií a někdy si i jednotlivé body jakoby odporují, a proto je program strany možné označit bipolární¹⁶.

Demokratická strana Japonska se v ekonomických otázkách vymezuje velice liberálně, dokonce je možné ekonomický program označit za tržně fundamentalistický. V programu je zřetelná myšlenka klasického liberalismu nebo poněkud radikálnějšího neoliberalismu, který klade větší důraz na ekonomii (Giddens 2001: 17). Avšak v pozdějších fázích programu, zejména pak v bodech 19) a 24), dochází k odchylování od tržního liberalismu. Strana připouští možnost zásahu do ekonomiky např. omezením pracovní doby, vybudováním silné sociální sítě či vynucením regulací na ochranu životního prostředí, což autor této práce považuje za relativně velký zásah do ekonomické svobody. Problematický je také postoj k dotační politice. Klasický liberalismus (a potažmo neoliberalismus) odmítá přímé státní

---

¹⁶ V politice je bipolaritou myšlena ideologická nesourodost či protikladnost. Extrémním příkladem takové bipolarity by byla podpora komunismu stalinského typu a neoliberalního kapitalismu zároveň.

investice či dotace, ale demokraté některá odvětví jako telekomunikace či rozvoj informačních technologií chtějí podporovat.

Liberalismus se však projevuje i v oblasti ve vztahu ke společnosti. Klasický liberalismus vymezuje svobodu zejména na negativním pojetí svobody, tedy svobody od vnějšího zásahu do života jedince¹⁷. Demokratická strana Japonska se profiluje individualisticky, nechce vytvářet státní normy (např. pro studenty) či jinak tlačit jedince do uniformity. Zároveň strana chce takovou svobodu pro všechny obyvatele Japonska bez ohledu na státní, etnickou nebo třídní příslušnost. Podobně se zasazuje o rovnoprávné postavení žen ve společnosti a obecně proti genderově vyhraněným rolím.

Demokratická strana Japonska je programově velmi internacionalistická¹⁸ (např. zavedením volebního práva pro cizince či akcentem na harmonické mezinárodní vztahy). Strana pokládá za velice důležité, aby Japonsko hrálo silnou roli v mezinárodní politice, zejména pak skrze mezinárodní organizace, jako jsou OSN nebo ASEAN. Především je kladen důraz na nevojenský aspekt mezinárodních vztahů (humanitární pomoc, podpora lidských práv, odzbrojení apod.). Dokonce se staví i proti americké přítomnosti na japonských ostrovech, ačkoliv jsou Spojené státy americké nejdůležitějším garantem japonské bezpečnosti.

Zásadním hodnotovým postojem Demokratické strany Japonska je její vztah k japonské ústavě, který je lojalistický. Demokraté vyzdvihují současnou podobu ústavy a její pacifismus, a tudíž nechtějí nic na ústavě měnit. V japonské politice je uznávání či naopak neuznávání pacifistické ústavy jednou z konfliktních linií¹⁹. Od vztahu k ústavě se také odvíjí obecný vztah k ozbrojeným složkám a jejich případnému nasazení v zahraničí.

Vzhledem k postavení Demokratické strany Japonska v politickém systému jako dlouhodobě opoziční strany má strana v programu zakomponované návrhy na změnu systému. Straně se nelíbí, že volební systém inklinuje k většinovému systému. Podle demokratů je třeba mít reprezentativnější parlament, který je založen na vzájemné dohodě, a nikoliv na politice jedné strany. Je to anti-systémový a revoltující prvek programu demokratů. Domníváme se, že opozice vůči většinovému systému má svoje kořeny v aktivistické politice. Ve svém programu demokraté často vyzývají k větší účasti občanů na politice a právě konsensuální politický model k tomu vybízí.

Je samozřejmé, že mnoho bodů jsou čistě populistické, tedy o snaze zalíbit se co

---

¹⁷ „Jedinec je svobodný natolik, nakolik jiní nezasahují do jeho života.“ (Heywood 2005: 36)

¹⁸ Internacionalismus vede národy k „pochopení společných zájmů, k získávání nových hodnot a k poznání výhod vzájemné spolupráce.“ (Krieger 2000: 479)

¹⁹ Vezmeme-li krajní body této konfliktní linie, stavíme proti sobě militarismus a pacifismus.

nejširšími spektru potenciálních voličů, přičemž se domníváme, že mnoho politických pozic strany je formováno čistě jejím postavením v systému (dlouhodobě opoziční strana mimo vládní struktury). Strana, která nevyhrává volby, bude chtít změnit volební systém, aby zlepšila svoje postavení (a naopak vládní strana bude spokojena s takovým systémem). Ale nejenom vztahem k systému jsou stranou revolty, demokraté také chtějí výraznou změnu společnosti směrem od kolektivismu a tradicionalismu k individualismu a boření zavedeného. Samozřejmě nelze vyloučit, že na program mohly mít vliv i jiné skutečnosti (ideologie, pragmatismus, osobní prospěch politika atd.).

4 Historie Liberálně demokratické strany

Předchůdkyně moderní Liberálně demokratické strany byla Liberální strana (jap. Džijútó, 自由党), která byla založena v roce 1945 převážně členy strany Rikken seijúkai (立憲政友会), což byla jedna z hlavních stran císařského Japonska od roku 1900 do roku 1940. Tehdy byla spojena spolu s ostatními povolenými stranami v jedinou velkou stranu Taisei jokusankai (大政翼賛会). Členové Liberální strany byli tedy zkušenými politiky, kteří ale zároveň byli mnohdy zkompromitováni účastí na militaristické vládě.

Strana měla poněkud komplikovaný vývoj do roku 1955, zároveň tím byl naznačen chod moderní japonské politiky, který je spjat s nelehkým formováním stran – rozpadem, slučováním a frakcionalismem (Oxford Analytica 2004; Tett 2001; Reed a Scheiner 2003: 469–490).

Počátek je tedy spjat s vytvořením Liberální strany, avšak už v roce 1948 je spojena s Demokratickým klubem a strana se přejmenovává na Demokratickou liberální stranu (jap. Minšu džijútó, 民主自由党). Roku 1950 Demokratická liberální strana naváže spolupráci s Demokratickou stranou (jap. Minšutó, 民主党) a mění si své jméno zpět na původní název - Liberální strana. Strana v předválečném období byla vedena Jošidou Šigeruem, avšak i přestože se jednalo o silnou osobnost, v roce 1953 došlo ke štěpení strany, kdy odštěpeneckou frakci vedl Hatojama Ičiró, s nímž založil Demokratickou stranu, již se přezdívalo Hatojamova Liberální strana (naopak původní straně se říkalo Jošidova Liberální strana). Odštěpenecká frakce však vydržela pouhé 2 roky, tedy roku 1955 se spojuje zpět s mateřskou stranou. Teprve tímto spojením vzniká moderní Liberálně demokratická strana. Do roku 1955 fakticky tato Liberální strana ve všech svých proměnách vládla, s výjimkou krátkého období od června 1947 do února 1948, kdy vládla Socialistická strana Japonska. (Duus 2005: 160, 163; LDP 2013a; LDP 2013b)

Ovšem je samozřejmě nutné brát v potaz velký vliv okupační správy spojeneckých vojsk. Poválečné období si vyžadovalo stabilizaci, a tudíž japonskou vládu je třeba vnímat jako podřízenou, což znamená, že zásluhy liberálů je nutné vidět v kontextu okupace. (Duus 2005: 160–161)

Nicméně straně se připisují jisté úspěchy, ač šlo mnohdy o součinnost s okupační správou. V letech 1945–1955 byla přijata nová ústava, byla stabilizována ekonomika skrze liberalizaci trhu a politického života skrze demokratizaci (zákony upravující chod vlády, parlamentu, místní samosprávy, nový zákon o vzdělávání, anti-monopolní zákony atd.). (Duus 2005: 155-183)

Strana se začíná etablovat na pravé straně politického spektra. Zjednodušeně ji lze charakterizovat jako ekonomicky liberální, sociálně konzervativní a národovecky zaměřenou, ačkoliv jsou, alespoň proklamativně, spojenci Spojených států amerických. Ideologicky byli v rozporu zejména se socialisty a komunisty. (LDP 2013a; LDP 2013b)

Hlavní osobností tohoto období byl Jošida Šigeru. Programu jeho vlády se říká Jošidova doktrína, v ní byl zakotven princip hospodářského rozvoje, jenž měl stát před vším ostatním. Tahle politika měla za následek utlumení vládních aktivit ve všech ostatních sférách (např. velmi nízký armádní rozpočet, diplomaticky nebýt příliš aktivní atd.). Vnitropoliticky byl Jošida zaměřen na potlačení levicových vlivů, proto omezil vliv odborářů a obecně docházelo k bojkotům levice (dokonce i na parlamentní půdě). Tato politika byla zapříčiněna hlavně mezinárodní situací, kdy se Sovětský svaz stal ideologickým nepřítelem Spojených států, a bylo proto nutné zamezit možnosti „rudého“ převratu. Dalším významným úspěchem bylo podepsání Mírové smlouvy v San Franciscu 8. září 1951 (LDP 2013a; LDP 2013b; Duus 2005: 184–186).

4.1 Systém 1955

Systém z roku 1955 vycházel z předpokladu, že se u vlády budou střídát dvě velké strany, přičemž jedna bude reprezentovat levý střed a druhá pravý střed. Tento předpoklad však nedošel uplatnění. Liberální demokraté, kteří nabrali síly spojením politických táborů Hatojamy a Jošidy, vládou „bez přestávky“ a socialisté se stávají trvalou opozicí. Situace se pro socialisty stává tak neúnosnou, že dochází v parlamentu k násilnostem, což ale liberální demokraté řešili formou okamžitého hlasování. Obecně je japonská společnost té doby velice konfrontační, nesmělo se dokonce vůbec shromažďovat před budovou parlamentu (Kohno 1997: 116–133).

Systém se vyznačuje faktickou vládou jedné strany, existovala jediná síla schopná vládnout. Ale nejednalo se o diktaturu, legitimita strany byla obnovována v regulérních a řádných volbách. Sice existovaly snahy o likvidaci levice, ale na druhou stranu levicové síly (zejména pak ta radikální a extrémní) se chovají násilnicky (např. formuje se Japonská Rudá armáda) – byli obviněni z krádeží, loupeží, vražd či třeba únosů (Kohno 1997: 116–133; Duus 2005: 184–216).

Nakonec se ale stírají rozdíly mezi pravicovou a levicovou politikou, tedy minimálně ve vykonávání moci, a nikoliv deklarovaných cílech a ideologii. Může tak docházet k jisté součinnosti mezi socialisty a liberálními demokraty. Liberálně demokratická strana si přivykla na socialisty jakožto trvalou opozici. V důsledku toho se soupeření přesouvá dovnitř politické

strany, dochází k frakčnímu boji. Uvnitř strany vznikají jednotlivé tábory, které spolu soupeří o moc nad stranou, jako například frakce Jošidy Šigerua, Hatojamy Ičiróa nebo třeba Kišiho Nobusukeho (Kohno 1997: 116–133; Oxford Analytica 2004).

Typickým prvkem tohoto systému byla nutnost opatřovat si zdroje. Jeden z významných zdrojů byl tzv. kóenkai, což byla skupina podporovatelů a mecenášů, kteří se rozhodli financovat politika (většinou ne stranu samotnou). Je však samozřejmé, že od této podpory se očekávalo, že se jim nějakým způsobem vrátí, nejčastěji ve formě státní zakázky. Dalším fenoménem byl systém zvaný amakudari (doslova „sestoupení z nebes“), což nebylo nic jiného než napojení úředníka státní správy na soukromou firmu, která byla tímto úředníkem upřednostňována ve výběrových řízeních na státní zakázky či různé jiné podpory ze strany státu. Tento úředník po složení funkce nebo při odchodu do důchodu byl v takové firmě zaměstnán či byl jinak odměněn za služby pro firmu. Tento systém, ač v japonském prostředí efektivní, byl náchylný k úplatkům. Nejpodstatnějším a v japonské politice dodnes se promítajícím fenoménem je však železný trojúhelník. Jedná se o propojení mezi vládnoucí politickou stranou, byrokracií a finančně-průmyslovými kruhy. Tento systém se ukázal, alespoň ve svých počátcích, jako velmi efektivní a byl to jeden z faktorů japonského ekonomického rozkvětu (Colignon a Usui 2003: 1–6; Mosk 2007: 240; Sakakibara 2004: 12–22).

Mimo zájmovou homogenitu existovaly i jiné společné prvky politických elit. Mnoho politiků pochází z prominentních rodin, které už po několik generací účinkují na politické scéně. Elity mají společný akademický původ v nejvýznamnějších univerzitách jako je Tódai nebo Waseda. Zároveň je přítomna homogenita geografická, kdy významné instituce a úřady jsou v Tokiu a v rámci Tokia je moc koncentrována do několika čtvrtí, které jsou blízko u sebe. (Powers 2000)

4.1.1 Premiér Kiši Nobusuke (1957–1960)

Kiši Nobusuke působil ve válečné vládě jako ministr zahraničí. Byl odsouzen jako válečný zločinec kategorie A, avšak trest mu byl zmírněn. Strana za jeho vlády získává většinu v obou komorách a získává pozice na regionální úrovni. Jeho nejdůležitější rolí bylo přijmout novou bezpečnostní smlouvu, proti které se strhla velká vlna nevole a jejíž vyjednání bylo velmi komplikované. Přes všechny problémy byla smlouva přijata 19. ledna 1960, přičemž Kiši hned po přijetí odstoupil. (Samuels 2001)

Dalšími úspěchy byla politika 6,5% růstu ekonomiky, rozšíření sociální sítě, budování silniční sítě či třeba navázání diplomatických vztahů s některými státy východní Evropy

(východního bloku) – zejména západní části komunistického bloku, tedy s Československem, Maďarskem a dalšími. (Samuels 2001)

4.1.2 Premiér Ikeda Hajato (1960–1964)

Vláda byla zaměřená zejména na ekonomické cíle podobně jako Jošida v 50. letech. Hlavním cílem bylo zdvojnásobení příjmu obyvatel. Programové cíle se zaměřily na politiku konzumerství – snížení daní, posílení sociální sítě, podpora průmyslu veřejnými zakázkami. Roční růst ekonomiky dosahoval až 10 %. Jeho politika je někdy nazývána 3C (car, color television a cooler), což znamenalo, že každá domácnost by měla být svými výdělky schopná si koupit auto, barevný televizor a klimatizaci. Za jeho vlády se také konaly olympijské hry, které se uskutečnily v Tokiu v roce 1964. Při této příležitosti vyjel na trať první šinkansen. Ale nejen ekonomicky se zemi dařilo, i politicky se země nacházela v relativním klidu, jelikož Ikeda byl premiérem, který prosazoval smířlivou politiku a byl ochotný debatovat a spolupracovat s opozicí. (Johnson 1962: 17–30)

4.1.3 Premiér Sató Eisaku (1964–1972)

Ekonomika za vlády Satóa už „běžela sama“, nebylo třeba reform, avšak růst už nedosahoval dvouciferných hodnot jako za vlády Ikedy. Stát se omezil na tradiční japonské investování státu do soukromého sektoru. V těchto letech se stala normou deficitní politika, která byla způsobena právě investováním státu a zároveň snižováním či rovnou odpouštěním daní velkým firmám. Japonsko se tímto stylem vládnutí vypracovalo až na hospodářskou velmoc. V důsledku toho se chtěla vláda emancipovat také mezinárodně. Došlo k normalizaci vztahů s Korejskou republikou (dohoda o nahrazení válečných škod apod.). Šedesátá léta také znamenala konec přehlížení ekologie. Vláda se začala po nakupených skandálech se znečištěným prostředím intenzivněji zabývat ochranou přírody, avšak počátek ekologického aktivismu je možné spatřit už v letech padesátých. Za jeho vlády Japonsko organizovalo výstavu EXPO v Ósace v roce 1970 (Encyclopedia Britannica 2013a, Economic and Political Weekly 1970: 34).

Japonské hospodářství velmi dobře ustálo i šoky, které přinesla tehdejší doba. Byl opuštěn pevný kurz mezi americkým dolarem a japonským jenem. Diplomatically bylo Japonsko zaskočeno americkým prezidentem Nixonem, který podnikl návštěvu Číny, avšak zároveň se Japonsko snažilo být prostředníkem v jednání mezi Spojenými státy a Sovětským svazem. Na oplátku bylo dosaženo dohody s Američany o navrácení Okinawy, čímž došlo k tomu, že celé Japonsko bylo pod správou japonské vlády, ovšem Američané si ponechali na

Okinawě základny. Vnitropoliticky došlo k opačnému kurzu v porovnání s předchozí vládou Ikedy – byly přehlíženy levicové síly, tedy došlo k opuštění smířlivého tónu a debatování s opozicí. Sató také prosadil tři nejaderné zásady – nevlastnit, nevyrábět, nedovážet (jaderné zbraně). Za tuhle politiku dostal v roce 1974 Nobelovu cenu míru. (Encyclopedia Britannica 2013a; Kim 1973: 1021–1035)

4.1.4 Premiér Tanaka Kakuei (1972–1974)

Ačkoliv vládl velmi krátce a je předchůdcem víceméně nevýrazného období, které se vyznačovalo stejným politicko-ekonomickým kurzem bez velkých změn, je třeba Tanaku zmínit, jelikož je to právě u něho, kdy se tento systém začíná, byť velmi pomalu, rozpadat. Jeho vláda předznamenala dlouhá léta afér a korupčních kauz. Tanaka byl mistrem v budování výše zmíněného systému kóenkai. Sám byl obviněn a odsouzen za úplatek od společnosti Lockheed v hodnotě 500 mil. jenů. Ale na druhou stranu dosáhl i několika pozitivních cílů. Normalizoval vztahy s Čínou, dohodl se se Sovětským svazem na jednání o Kurilách. Tanaka ukázal velmi dobré hospodářské schopnosti během ropné krize roku 1973 v důsledku jomkipurské války, kterou velmi důsledně řešil regulací ekonomiky a jejím přetvořením tak, aby byla méně závislá na ropě. Japonsko krizi ustálo velmi dobře. (Johnson 1986: 1-28; Encyclopedia Britannica 2013b)

4.1.5 Další premiéři

Následně se do roku 1993, který je označován jako konec „systému 1955“, vystřídalo v premiérských pozicích několik různých politiků, ale vzhledem k povaze systému, který už byl rozběhnutý a nevýrazností těchto osobností (představovali spíše prosté úředníky než někoho, kdo by měl být v čele státu) budou zmíněni jen v chronologické tabulce a naopak se v několika dalších podkapitolách zaměříme na celé období 80. let až po konec „systému 1955“ obecněji.

1979	Óhira Masajoši
1980	Óhira Masajoši
1983	Nakasone Jasuhiro
1986	Nakasone Jasuhiro
1990	Kaifu Tošiki
1993	Mijazawa Kiiči

4.1.6 80. léta

System je na svém vrcholu a působí velmi konzervativně (přetrvávají principy chodu státu z 50. a 60. let). Sice je v 80. letech Japonsko na ekonomickém vrcholu, kdy i velké západní firmy byly vlastněny Japonci (někdy se tomuto období říká Pax Nipponica), ale objevují se již také první příznaky budoucích problémů. Korupční skandály, ač jevící se jako součást systému, se stávaly postupně neúnosnými, skandály začaly přesahovat únosnou a tolerovatelnou míru. Japonský „politický stroj“ se začíná zpomalovat a upadá bez silných vůdců. Naopak je to éra politiků jednajících pomocí kontaktů v zákulisí. (Schlesinger 1997: 93–95)

Přichází negativní důsledky ekonomického úspěchu. Zdražuje se produkce, zesílila konkurence přes kurz mezi dolarem a jenem a Japonsko nakonec pod tlakem znevýhodňuje vlastní firmy kurzem jenu dohodou v La Plaza. Postupně dochází k ekonomické liberalizaci, internacionalizaci a konečně je ekonomika nucena zaměřit se na vlastní vědu a výzkum (Japonsko už nemělo od koho kupovat nebo si půjčovat levné technologie). Vláda se stále snaží o silnější mezinárodní emancipaci. (Schlesinger 1997: 93–95)

4.1.7 Konec 80. a počátek 90. let

Japonská ekonomická síla upadá vlivem prasknutí ekonomické bubliny. Klasifikované úvěry (nesplacené úvěry, nekvalitní úvěry) dosáhly hodnoty 170 bil. jenů. Liberálně demokratická vláda se rozhodla úvěry splácet veřejnými penězi, avšak to vedlo k ještě větší neschopnosti. Ekonomická krize se promítla do krize politické. Byl narušen železný trojúhelník, objevily se další korupční skandály. Liberálně demokratická strana se proto začíná štěpit, jelikož jednotlivé frakce se nebyly schopny dohodnout. Objevují se odštěpenecké skupiny, z nichž nejvýznamnější byla Nová japonská strana (Nihon šintó, 日本新党), kterou vedl Hosokawa Morihiro. Byla to právě zásluha lídra této strany, že ve volbách dosáhli relativního úspěchu, jelikož se jednalo o velmi oblíbenou osobnost (Schlesinger 1997: 271–273).

4.1.8 Rozpad systému 1955

Jak bylo zmíněno výše, došlo ke štěpení uvnitř Liberálně demokratické strany a ve volbách uspěl Hosokawa. Liberální demokraté si sami pod sebou „podsekli větev“, když jeden z jejich členů Kanemaru Šin byl roku 1992 obžalován nikoliv z převzetí úplatku, nýbrž

z toho, že z něj nezaplatil daně (několik desítek milionů jenů). Byl odsouzen k nevysoké pokutě, ovšem později se přišlo na to, že má mnohem větší daňové úniky (asi 1,5 mld. jenů). Při domovní prohlídce bylo u něj doma nalezeno obrovské bohatství v různých formách (akcie, dolary či třeba zlaté pruty). Zemřel před odsouzením, předpokládá se, že to byl kapitál pro založení nové ultrapravicové strany. V důsledku toho byla v roce 1993 vyslovena nedůvěra vládě liberálních demokratů (Schlesinger 1997: 161–171).

Volby v červenci 1993 sice vyhrávají liberální demokraté, ale nezískali většinu. Vzniká velká anti-liberální koalice. S výjimkou komunistů se spojily všechny strany. V čele nové vlády stanul Hosokawa. Za jeho vlády byl změněn volební systém. Mezi lety 1947–1993 byl užíván systém „jednoho nepřenosného hlasu“. V tomto systému lze v každém volebním obvodu získat více křesel (obvykle tři až šest). Tato křesla obsazují vítězní kandidáti (hlas se dává kandidátům – co volič to jeden hlas). Od roku 1993 je používán smíšený systém (v japonském kontextu nazývaný paralelní systém), který kombinuje prvky proporčního (úzký vztah mezi počtem získaných mandátů a celkovým procentuálním ziskem ve volbách) a většinového volebního systému (vítěz získá v daném obvodu všechny mandáty). Jeho vláda však byla krátká, trvala od srpna roku 1993 do dubna roku 1994, kdy byl donucen rezignovat, jelikož byl podobně jako jiní politici obviněn z převzetí úplatku (IDEA 2008: 29, 114–116; Schlesinger 1997: 233–251).

4.2 Systém 1993

4.2.1 Vláda Socialistické strany a Liberálně demokratické strany (1994–1996)

Socialisté, ač měli velmi levicový program (např. zcela odmítali vojenský program), postupně začali škrtnat některé levicové prvky svého programu či se prostě vzdali možnosti uskutečnit své cíle. Sice to na jednu stranu umožnilo soužití proklamativně levicové strany s proklamativně pravicovou stranou, ale znamenalo to ztrátu příznivců pro socialisty, kterou od té doby nedokázali získat zpět. Ve Velké koalici dominovali liberální demokraté, kteří obsadili 13 ministerských křesel, socialisté jich získali 5 a Šintó sakigake (新党さきがけ) 2 křesla, ovšem premiérem byl socialista Murajama Tomiichi. Pro Liberálně demokratickou stranu bylo velmi důležité navrátit se zpět do železného trojúhelníku. Koalice fungovala relativně dobře, byť se neobešla bez menších roztržek. (Schoppa 2011: 4)

Silné zemětřesení či teroristický útok sarinem v roce 1995 ukázal nefunkčnost celého systému. Místní správa nebyla schopná zasáhnout, centrální vláda zasahuje pozdě a pomalu. Byla to japonská jakuza, která dokázala lidem v zemětřesením postižených oblastech lépe pomoci. Ovšem ani tahle nefunkčnost systému nepřiměla vládu ke změně. Důvodem k pádu

koalice byla neochota liberálních demokratů omlouvat se za příkoří, které Japonci za druhé světové války způsobili. Liberálně demokratická strana naopak začala být více a více národovecky zaměřená, tudíž došlo k příliš velkému ideologickému rozkolu ve velké koalici. Všechny výše zmíněné problémy byly navíc doprovázeny vleklým se ekonomickým propadem (Schoppa 2011: 3–4; Blaker 1996: 41–52).

4.2.2 Opětovná vláda Liberálně demokratické strany jako dominujícího aktéra

Mezi lety 1996–2001

V tomto období jsou liberální demokraté bezradní, byť jsou u vlády. Premiéři byli velmi nevýrazné osobnosti a často i morálně pochybné. Velmi typický byl pro ně byrokratický přístup. Navíc vůdčí osobnosti LDS potlačovaly vliv regionů ve straně (např. předseda strany byl volen jen poslanci parlamentu z řad strany) a utužoval se tak pro liberální demokraty typický centralismus. Mezinárodně Japonsko popuzovalo své sousedy popíráním japonské viny ve druhé světové válce. Premiéry byly Hašimoto Rjútaró (1996–1998), Obuči Keizó (1998–2000) a Mori Joširó (2000–2001). (The Economist 2001; The Economist 2002)

Mezi lety 2001–2005

Ačkoliv regiony byly potlačovány, nakonec to byly ony, kdo prosadil do čela strany a země Koizumiho Džun'ičiróa. Po dlouhém období nevýrazných politiků se prosadil nový styl politiky a politika jako osoby. LDS získala největší podporu v celých poválečných dějinách, podpora vládě sahala až k 90 %. To Koizumi využil k zahájení strukturálních reforem – bylo nutné předělat vše včetně základů. Byl si vědom, že jeho reformy budou snižovat úroveň, že budou klesat platy, ale pro budoucí růst to bylo nezbytné a důvěru lidu měl. Cílem jeho reform bylo podkopání základního pilíře železného trojúhelníku, tedy peněz pro státní zakázky. Nejúčinnější způsob bylo odstříhnutí od penězvodů. Systém byl financován Japonskou státní poštou, a proto bylo rozhodnuto o její privatizaci. Plán spojil s existencí vlády. Přes první kolo návrh dolní komorou prošel, ale v horní komoře byl návrh odmítnut, a proto Koizumi rozpustil dolní komoru. V nových volbách vyškrtl z kandidátky ty, kteří ho nepodpořili a namísto starých politiků nominoval známé osobnosti (herce, zpěváky apod.), a proto se tomuto kroku někdy hanlivě přezdívá Koizumiho divadlo. Nakonec získal v roce 2005 dvoutřetinovou většinu v dolní komoře a stejnou většinu získal i na podzim roku 2006 v horní komoře. Je zřejmé, že došlo k ideologickému přesunu během Koizumiho éry, a to mnohem blíže k neo-liberalismu – volnětržnímu hospodářství. Mezinárodně byl Koizumi velmi těsně spojen se Spojenými státy, dokonce se Japonsko účastnilo války proti terorismu a byly vyslány vojenské jednotky do Iráku i bez mandátu OSN, avšak z diplomatického

hlediska mu škodily každoroční návštěvy svatyně Jasukuni (Frederick 2005; Kiyoyuki 2009; Reischauer a Craig 2000: 326).

Mezi lety 2006–2009

Po Koizumim nastoupil Abe Šinzó, který představoval politika nového typu. Byl to vůbec první premiér, který se narodil po druhé světové válce a navíc vystudoval v zahraničí. Ovšem je členem prominentní politické rodiny (vnuk Kišiho Nobusukeho). Ideologicky je nacionalistou a konzervativcem, a tudíž je zastáncem přetvoření současné ústavy, zejména pak článku 9. Tři jeho ministři byli usvědčeni z úplatkářství a ve volbách do horní komory roku 2007 byla strana poražena, a proto byl Abe nucen v roce 2007 odstoupit. (Katz a Ennis 2007: 75–91)

Dále následovali premiéři Fukuda Jasuo (2007–2008) a Asó Taró (2008–2009), kteří ale neprokázali dobré vůdcovské schopnosti. Zejména pak na Fukudu bylo nahlíženo jako na chladného byrokrata. Asó byl spojen se skandálem rodinné firmy Asó Mining. Nevýrazné vedení, neschopnost vyvést zemi z krize, hospodářská stagnace a další skandály a aféry byly příčinou prohry ve volbách do dolní komory v roce 2009 – strana z původních 303 křesel obhájila pouhých 119 a až do roku 2012 liberální demokraté zemi nevládnou. (The Economist 2008; Fackler 2009)

Návrat k moci v roce 2012

V prosinci roku 2012 liberální demokraté opět vyhrávají volby, kdy získali 294 křesel (do té doby vládnoucí Demokratická strana Japonska získala pouhých 57 mandátů). Premiérem se opět stává Abe Šinzó, který založil svoji vládu na opětovném nastartování japonské ekonomiky²⁰ a snižování velkého japonského dluhu. Je nutná fiskální reforma, bylo zvýšeno DPH na 8 % v roce 2014 a bude navýšeno na 10 % v roce 2015, ale na druhou stranu i přes obrovský dluh se chystá japonská vláda investovat formou státních zakázek (plánuje se dokonce podpora výstavby nových jaderných reaktorů). Byl navýšen rozpočet armády a snížena zahraniční podpora (Yglesias 2013; Yomiuri 2012). Avšak ekonomický vývoj nakonec nebyl takový, jak vláda předpokládala, a kvůli tomu byly vyhlášeny předčasné volby. (Bělka 2014)

---

²⁰ Jeho programu se přezdívá Abenomika (angl. Abenomics).

5 Program Liberálně demokratické strany

Ústava Liberálně demokratické strany má organizační charakter, tedy popisuje, jak je strana řízena, jak jsou voleni jednotliví činitelé apod. (LDP 2014a) Není v ní obsažena žádná ideologie či žádný náznak politické orientace. U strany však existuje základní program, ten je však z roku 1955, tedy základní program stále vychází ze „systému 1955“ (viz historii Liberálně demokratické strany výše), avšak základní program je doplněn dodatky a upřesněními, a to z let 2005 a 2010. (LDP 2014b) Část z roku 2010 je zejména reakcí na prohru ve volbách z roku 2009, potažmo přímo na Demokratickou stranu Japonska a její program. U konkrétnějších programů vydávaných každý rok je problém ten, že dokumenty starší roku 2009 nejsou k datu 25. 11. 2014 dostupné²¹. Dále jsou na webu Liberálně demokratické strany dostupné různé velice partikulární politiky či pamflety o jedné či dvou stranách – ty se však autor této práce rozhodl neanalyzovat. V práci tedy bude zahrnut základní program z roku 1955 spolu s novějšími dodatky z roku 2005 a manifest z roku 2009²². Chceme se vyhnout manifestům, které reagují na prohru s Demokratickou stranou Japonska, tedy těm z let 2010 a dále, jejichž obsah z pohledu programu je nevýznamný, jelikož se jedná o vyhranění se vůči jiné politické straně a dokonce snad i její napadání, a tudíž ztrácí na své širší informativnosti.

5.1 Základající deklaráce a základní program

5.1.1 Původní deklaráce z roku 1955

Základní deklaráce

V zakládající deklaráci se Liberálně demokratická strana zavazuje, že vybuduje stabilní, bohatou a demokratickou společnost, která bude nezávislá, samostatná a žít v míru jak vnitřním tak ve vztahu ke světu. Taková společnost musí být budována na zdravých základech a jakékoliv poruchy či nepoužitelné přežitky musí být odstraněny, ovšem strana neříká, že vše staré je přežitě. Některé starší prvky mohou být zachovány, jsou-li prospěšné. Jelikož se strana vydává cestou parlamentní demokracie, odmítá násilí a válku jako mocenské prostředky a dále odmítá diktaturu (autokracii) či revoluci, ale připouští pokrokařskou (progresivní) politiku. Strana musí respektovat lidskou osobní svobodu a důstojnost jako

---

²¹ Viz web s odkazy na manifesty Liberálně demokratické strany: <https://www.jimin.jp/policy/manifest/index.html>.

²² Základní program je velice obecný, a proto se jej autor rozhodl doplnit i konkrétním programovým manifestem.

základní stavební kámen společenské struktury, a proto odmítá tyranii a třídní diskriminaci²³. Je také zdůrazněno, že aby byla společnost bohatá, je třeba dát firmám svobodu k podnikání a kreativitě, což by měl být hlavní ekonomický princip. (LDP 1955)

Charakter strany

Liberálně demokratická strana vytvořila 6 bodů, kterými charakterizuje sama sebe.

1) Liberálně demokratická strana je stranou národní, to znamená, že nezastupuje jen jednu třídní vrstvu či jednu etnickou skupinu, ani se nesnaží o společenský rozkol, nýbrž o národní jednotu. Strana je všenárodní a chce bohatý život pro všechny občany a vytvořit pocit celonárodního bratrství. (LDP 1955)

2) Liberálně demokratická strana je stranou pacifistickou. Strana odmítá válku jako prostředek vedení politiky a chce jednat v souladu s chartou OSN k zajištění světového míru. (LDP 1955)

3) Liberálně demokratická strana je pravou demokratickou stranou. Strana věří, že osobní svoboda a základní lidská práva jsou základem lidského pokroku. Liberálové chtějí hájit svobodu proti diktatuře a komunismu, který potlačuje lidská práva na třídním základě. (LDP 1955)

4) Liberálně demokratická strana je stranou parlamentární. Vláda parlamentu je způsobem, jakým lze vyjádřit suverénní, svobodnou vůli lidu, kterou lze zabránit totalitarismu a vládě jedné strany jak extrémní levice, tak i extrémní pravice. (LDP 1955)

5) Liberálně demokratická strana je pokroková strana. Politická filosofie strany odmítá ničení a boj jako formu politiky, ale přijímá ideály spolupráce a budování. Liberální demokraté chtějí pokračovat v tradici pokroku a nezaspat dobu, a tedy postupnými reformami odstraňovat vady. (LDP 1955)

6) Liberálně demokratická strana podporuje vytvoření sociálního státu²⁴. Strana však popírá vizi socialistického státu kontrolujícího ekonomiku byrokratickými strukturami a státem vlastněnými firmami. Ale stejně tak je odmítána idea monopolistického kapitalismu. Dle liberálních demokratů je třeba respektovat svobodný trh a odpovědnost každého jednotlivce. Ovšem zároveň je stát zodpovědný za sociální síť a vytvoření takových podmínek, aby došlo k plné zaměstnanosti.

Mise strany

Japonsko potřebuje obnovu skrze silnou politickou reprezentaci, kterou se chce stát Liberálně demokratická strana. V misi strany je řečeno, že je nutné obnovit nezávislost

---

²³ Tzv. classism.

²⁴ Je tím myšlen welfare state.

Japonska a zároveň se vyhranit vůči komunistickým režimům. Japonsko by se mělo opět stát silným sástem a měla by být obnovena láska k vlasti, ovšem nyní v souladu s lidskými právy a parlamentní demokracií. Strana se také mírně vyhraňuje vůči ústavě a připouští počátek debaty o změně ústavy. U japonského národa a jeho politiků je také třeba opravit etické principy a obnovit pozitivní morálku, proto je třeba reformovat systém vzdělání, politiku a byrokracii. (LDP 1955)

Platforma strany

Platforma strany je podobně jako charakter strany rozdělena na 6 oddílů.

1) Aby došlo k povznesení národní morálky, správných mravů, povědomí o demokracii a patriotismu, je třeba reformovat vzdělávací systém. Ovšem vzdělávací systém by měl být zbaven politického vlivu. Měl by být zaveden systém stipendií, aby se zvětšila dostupnost vzdělání pro mladé. Měla by být posílena tělesná výchova, umění či také estetické cítění. (LDP 1955)

2) Je třeba reformovat politický systém, a to kompletně (parlament, stranický systém, volební systém). Zejména je třeba zajistit disciplínu státních zaměstnanců, aby byly odstraněny špatné rysy politiky. Byrokratický aparát je nutné vybudovat tak, aby byl postižitelný za svá rozhodnutí. (LDP 1955)

3) Japonsko by mělo dosáhnout ekonomické soběstačnosti. Meřítkem úspěchu ekonomiky je vyvážený mezinárodní obchod, plná zaměstnanost a vyvážené platy. Nezávislost je třeba zejména v zemědělství či rybolovu, tudíž je nutné je řídit, aby byla dosažena jejich stabilita. Liberální demokraté připouští možnost existence odborů a také se vyslovují za mírové užití jaderné energie, což je chápáno jako jedna z možností, jak dosáhnout energetické stability. (LDP 1955)

4) Vybudování sociálního státu je chápáno jako spravedlivá společnost. Podle liberálních demokratů je třeba přijmout řadu opatření jako např. sociální zabezpečení, zdravotní péči, zajištění důchodů či třeba rodičovský příspěvek. (LDP 1955)

5) Liberálně demokratická strana chce, aby Japonsko zaujalo aktivní mírovou diplomatickou roli ve světě spolu s ostatními liberálně demokratickými státy. Zejména se musí zasadit o dobré vztahy mezi asijskými národy a usmířit se s nimi. Japonsko by se také mělo zasadit o svět bez jaderných a vodíkových bomb. (LDP 1955)

6) Nezávislé Japonsko by mělo být postaveno na základech pacifismu, respektování lidských práv a demokracii, ale mělo by zvážit současnou (okupační) ústavu a navrhnout její změny. Nezávislost japonského státu a jeho svoboda by měla být zajištěna kolektivní bezpečnostní smlouvou a národními obrannými jednotkami. (LDP 1955)

5.1.2 Dodatky z roku 2005

Dodatky k základní deklaraci

Pro Japonsko vyvstaly nové problémy a výzvy. Svět se globalizoval a internacionalizoval, a Japonsko tento trend nesmí přehlédnout. Největším problémem Japonska je malá porodnost a stárnutí populace. Co se týče vztahu ke světu, tak největší výzvou je adekvátní reakce na mezinárodní terorismus. Japonsko musí projít strukturální, administrativní a finanční reformou, aby bylo úspěšné. Přičemž se nesmí opomenout důležitost vlastní tradice a kultury. (LDP 2005)

Nová platforma strany

- 1) Je třeba zahájit diskuzi o přijetí nové ústavy. (LDP 2005)
- 2) Japonský národ je nutné vzdělávat k vysokým ambicím, aby bylo Japonsko ve světě úspěšné. (LDP 2005)
- 3) Administrativa Japonska je příliš složitá, a proto by se měl stát zmenšit, jeho chod zprůhlednit a decentralizovat. (LDP 2005)
- 4) Kvůli úpadku porodnosti musí Japonsko projít reformou sociálního zabezpečení, aby bylo udržitelné do budoucnosti, a které by podnítilo Japonce, aby měli děti. (LDP 2005)
- 5) Kvůli zhoršení bezpečnostní situace (proliferace zbraní, mezinárodní terorismus) je třeba vybudovat silná bezpečnostní opatření, a vytvořit tak silný a bezpečný národ a zároveň budovat také bezpečnější svět. (LDP 2005)
- 6) Aby byly životy Japonců a ekonomika stabilnější, je nutné mít energetickou a potravinovou samostatnost. (LDP 2005)
- 7) Japonská ekonomika je silná a založená na vysoce kvalifikované pracovní síle a pokročilých technologiích, ale je také nutné hledat nové odvětví, ve kterém by Japonsko mohlo vyniknout, aby byla i v budoucnosti zajištěna jeho vedoucí úloha. Zejména je nutné podporovat malé a středně velké podniky, vědu a výzkum. Je potřeba neustále zlepšovat své znalosti a dovednosti. (LDP 2005)
- 8) Aby byla zajištěna ochrana životního prostředí, je potřeba vybudovat systém umožňující recyklaci. (LDP 2005)
- 9) Liberálně demokratická strana chce položit základy společnosti, kde si jsou muži a ženy rovni, kde se vzájemně doplňují, potřebují a sdílejí stejnou odpovědnost. (LDP 2005)
- 10) Pomocí podpory sportovních aktivit, umění a jiných společenských aktivit bude zajištěn hodnotný život pro všechny. Je také potřeba pracovat na zapojení starších občanů či tělesně postižených, a to i pomocí různých neziskových a nevládních organizací. (LDP 2005)

Nové ideály

1) Strana se zavazuje respektovat liberálně demokratický systém a základní lidská práva. (LDP 2005)

2) Strana chce vybudovat bezpečné a spravedlivé nejen Japonsko, ale i celý svět. (LDP 2005)

3) Strana se zavazuje k celosvětovému boji proti chudobě, nemocem a ničení životního prostředí. (LDP 2005)

4) Strana bude reformovat tehdy, kdy to bude nutné, tedy v případech, kdy to zabrání selhání systému či jeho degeneraci. (LDP 2005)

5) Strana ctí tradice a kulturu Japonska, kterou vytvořili předci současné generace, a tudíž je nutné ji oslavovat a uchovat. (LDP 2005)

6) Strana je postavena na široké podpoře obyvatelstva, a jedná se tedy o stranu národní²⁵. (LDP 2005)

5.2 Manifest Liberálně demokratické strany z roku 2009

V této části budeme čerpat z manifestu nazvaného „Z mínus vyrobíme plus, z plus více plus“²⁶ (LDP 2009: 2) Podobně jako u předchozích programů bude i tato část rozdělena do kratších podkapitol pro přehlednost.

1) Změny správným směrem

V programu se hovoří, že mění celý svět i Japonsko a je třeba na to reagovat, adaptovat se a vyvíjet, ovšem zároveň je řečeno, že se nelze nechat změnami unést a začít vše měnit, je třeba opatrnost v rozhodování o tom, co změnit a co zanechat. (LDP 2009: 2)

Ve svém programu to liberální demokraté nazývají realismem, avšak ve skutečnosti se jedná o konzervatismus, avšak nikoliv příliš radikální. Konzervatismus připouští změny jen tam, kde jsou opravdu třeba, zbytek se snaží uchovat, tedy je to touha „uchovat věci, jak jsou“. (Scruton 1999: 58)

2) Změnit, co je třeba, a začít znovu

Liberálně demokratická strana se utvrzuje v tom, že je to právě ona, která udělala z Japonska jednu z nejbohatších zemí světa, a tudíž ví, jak na to. Ovšem také připouští, že některé jejich politiky už dnes nemají smysl a jsou mnohdy na obtíž. Zejména se strana vyhraňuje proti tržnímu fundamentalismu. V Japonsku je dle liberálních demokratů zejména

---

²⁵ Dalo by se použít i v tomto kontextu „strana všelidová“ či „strana lidová“.

²⁶ Jap. マイナスをプラスへ、プラスをもっとプラスへ.

potřeba údržbové práce na společnosti. Opět dochází ke zmínce, že právě taková politika je realistická. (LDP 2009: 3)

Podíváme-li se na historii Liberálně demokratické strany, tak zjistíme, že až na výjimku Koizumiho Džun'ičira nebyl tržní fundamentalismus (přílišný apel na volný trh) součástí japonské politiky, je tak zvláštní, že se jej strana programově vzdává. Lze to tedy vnímat spíše jako postoj, kterým dává najevo, že jsou zásahy do tržního hospodářství přijatelné.

3) Decentralizace

Dle programu je třeba „vytvořit Japonsko, které celé pracuje jako tým.“ (LDP 2009: 5) Podle liberálních demokratů je nutné vyvážit mocenské vztahy mezi centrální a místní vládou (centrem a regiony). Současný stav je totiž příliš nakloněn centralismu, který regiony utlačí, a proto je třeba zrušit pobočky centrální vlády v regionech a vyrovnat distribuci státních peněz do různých částí Japonska, ačkoliv zároveň je dodáno, že místní vlády budou nuceny se peněžně podílet na projektech centrální vlády v dané oblasti. Poněkud radikální je návrh, aby Japonsko už nadále nebylo děleno na prefektury, ale na větší regiony. (LDP 2009: 5)

Liberální demokraté chtějí omezit vliv centrální vlády, ale zároveň to také vyvážit formou spoluúčasti regionů na projektech, čímž je celý nápad decentralizace oslabený, protože tak i tak bude místní vláda nucena do spolupráce s centrální vládou.

4) Zrušení privilegií pro úředníky

Liberálně demokratická strana se především zaměřuje na tzv. amakudari a watari – jedná se o praktiku, kdy je bývalý úředník zaměstnán (či jinak odměněn) firmou, nad kterou měl mít ještě v době své funkce dohled či se nějak jinak angažoval z pozice státního sektoru v sektoru soukromém. Strana prohlašuje, že tyto praktiky chce přímo zákonem zakázat, přičemž bývalí byrokraté, využívatelé amakudari, nebudou připuštěni do žádné výkonné (exekutivní) funkce. Celý byrokratický aparát by měl být založen na meritokracii a přísném trestání každého pochybného jednání a zároveň celý zmenšen na nutné minimum. Dle liberálních demokratů je třeba rušit rovnou celé nepotřebné úřady či agentury. To vše by mělo vyústit ve velké úspory ve státním rozpočtu. (LDP 2009: 5)

Není sice přímo řečeno, že se strana snaží o minimální stát, ale svým anti-byrokratickým postojem k tomu směřují. Zejména se však snaží o nabourání tzv. železného trojúhelníku a šetřením ve státním rozpočtu, což znamená, že lze liberální demokraty označit také za fiskálně konzervativní²⁷.

---

²⁷ Snaha o vyrovnání státního rozpočtu, zejména minimalizováním výdajů.

5) Snížení počtu členů parlamentu

Liberální demokraté se odvolávají na Spojené státy americké, které mají mnohem méně volených představitelů, ačkoliv se jedná o mnohem početnější národ, a proto by měly být sníženy počty představitelů obou komor parlamentu, a to až o 30 %. Dále se v tomhle oddíle zmiňuje, že je třeba snížit a hlídat dary soukromých firem politikům a také zamezit, aby funkce byla fakticky dědičnou (odcházejícího politika nahradí jeho příbuzný). Se snížením počtu členů parlamentu by ale na druhou stranu měla být posílena moc premiéra. (LDP 2009: 5)

V návaznosti na bod 4) strana svůj anti-byrokratický apel převádí i na centrální úroveň - na parlament, a to nejen co se týče počtu snížení politiků, ale také ve snaze zabránit dědičnosti funkce či zabránit darům od soukromých firem. Ovšem ač se strana v programu hlásí k decentralizaci, tak chce naopak posílit premiérskou funkci („centrum“), čímž chce posunout politický systém ještě více k premiérskému parlamentarismu.

6) Výchova dětí

Liberálně demokratická strana chce ulehčit rodičům výchovu dětí. Konkrétně se jedná o finanční ulehčení, a to nepřímo zakládáním školek a snížením jejich školného (takže rodiče mohou pracovat), tak i přímo zvýšením mateřské. (LDP 2009: 7)

Tento bod je třeba chápat v souvislosti s bodem 2), ve kterém je zmíněn odstup od tržního fundamentalismu a návrat k údržbě společnosti, ovšem na druhou stranu poněkud odporuje snaze o snižování rozpočtu, jak je řečeno v bodech 4) a 5).

7) Rodiče studentů

Nejen výchova malých dětí má být ulehčena, nýbrž také sníženy náklady rodičům studentů středních a vysokých škol. Měl by být zaveden lepší systém stipendií a studentům z chudých rodin bude školné odpuštěno úplně. (LDP 2009: 7) Opět se projevuje odstup od čistě svobodného trhu k jistému stupni socialismu, respektive vytváření zaopatřovacího státu.

8) Nestabilní ekonomická situace, stabilní zaměstnání

Liberální demokraté chtějí zajistit stabilní zaměstnání, které považují za nutné zejména v nejistých ekonomických dobách. Chtějí, aby každý měl možnost „mít radost z práce“. (LDP 2009: 7) To chtějí zajistit podporou firem, které nepropustí zaměstnance, tedy stát bude platit za to, že mohou lidé, kteří by jinak byli propuštěni, i nadále zůstat zaměstnaní. V programu je nadále řečeno, že je třeba pomoci ženám, aby po mateřské dovolené mohly snadno pokračovat ve své kariéře. Namísto pracovních smluv na dobu určitou by měly být opět podepisovány smlouvy na dobu neurčitou, a tím zajistit stabilní prostředí pracujícím bez jistoty trvalé práce,

příčemž by stát měl zajistit (zaplatit) případné přeškolení pracujících či jejich navyšování odbornosti. (LDP 2009: 7)

Zde už Liberálně demokratická strana se staví velice kladně k velice typickému prvku socialismu, kterým je poskytnutí práce a její udržení za každou cenu, i když je daný zaměstnanec prakticky nepotřebný. Vzhledem k tomu, že se strana považuje za konzervativní, je tohle velký ideologický rozpor. Dokonce ani není opomenuta pracovní příležitost žen, což odporuje i konzervatismu na úrovni společnosti.

9) Aktivní život v pozdním věku

Japonská společnost stárne, a tudíž je třeba zajistit starším občanům možnost aktivně se účastnit společenského života. Liberálně demokratická strana navrhuje vytvořit plán „Aktivní v 70“, který by umožnil vytvoření dokonce i pracovních míst pro občany důchodového věku. (LDP 2009: 8)

Zde se strana odklání od zaopatřovacího státu a spíše by podpořila iniciativy zaměřené na zaměstnání lidí v důchodovém věku. Vzhledem k problému stárnutí populace je tenhle krok nutný a fiskálně zodpovědný.

10) Důchodový systém

Navzdory snaze zaměstnat i důchodce, jak bylo řečeno v bodu 9), chtějí liberální demokraté zajistit dostatečnou penzi i nepracujícím důchodcům. Zejména pak lidem s nízkým důchodem by měla být poskytnuta pomoc. Avšak nejdůležitější je vytvořit stabilní důchodový systém, který je už nyní pod náparem. (LDP 2009: 8)

Liberálně demokratická strana nezapomíná ani na nepracující důchodce, avšak nezavazuje se populisticky pro celkové zvýšení penzí či zajištěním pohodlného života, ale zejména chce systém stabilizovat, jelikož populace stárne. Konkrétní řešení ovšem strana nenabízí.

11) Zdravotní péče

Liberální demokraté chtějí zvýšit počet zdravotníků, a zajistit tak lepší dostupnější zdravotní péči a zejména ji rovnoměrněji rozmístit po celém Japonsku, aby každý Japonec měl blízko ke zdravotnímu středisku. Aby byla péče kvalitnější, je nutné také zvýšit platy nemocničnímu personálu (LDP 2009: 8) Strana tak pokračuje v nastoleném rozšiřování zaopatřovacího státu.

12) Obnova systému veřejných prací

Nejdůležitější úloha veřejných prací je budování staveb vylepšujících bezpečnost proti přírodním katastrofám. Další prioritou mají stavby usnadňující život, tedy silnice, chodníky,

bezbariérové stavby či zemětřesení odolné budovy. Liberální demokraté také myslí na budoucnost a chtějí pokračovat v budování tratí pro maglevy. (LDP 2009: 8)

13) Podpora japonské společnosti

Tato část programu se řídí heslem „vyzdvihneme i průměrné“ (LDP 2009: 9), což liberální demokraté chápou jako pomoc i méně úspěšným Japoncům, aby mohli dosáhnout svých cílů a svého štěstí. Liberálně demokratická strana nechce společnost, kde se jen silní mají dobře a prosperují. Strana si přeje společnost, která je jako národ (jako celek) úspěšná. (LDP 2009: 9)

Liberální demokraté upouštějí od své konzervativní ideologie, která obecně preferuje svobodu v jednání v tom smyslu, že kdo selže, nezasluhuje si o nic větší pomoc než člověk úspěšný. Ovšem ukazuje se tu národovectví (a tedy kolektivismus) – je to národ, kdo má být úspěšný, individuální úspěchy nejsou tak důležité.

14) Reforma daňového systému

Výnosy z daní by měly být směřovány do sociálních programů a dalších prostředků zabraňujících populačnímu poklesu, ale namísto širokých výhod a dávek chtějí liberální demokraté, aby se zvýšil výnos z daní (tedy zvýšení daní), ale zároveň výnos bude použit na zajištění sociálních výhod – slovy programu „střední zatížení – střední výhody.“ (LDP 2009: 11) K tomuto cíli by měla dopomoci prorůstová opatření států a tím zvýšený výnos z daní a rozpočtová kázeň (hlídání příjmů a výdajů). Náklady musí nést celá společnost, ale celá společnost také bude sklízet výhody. (LDP 2009: 11)

Jako v bodu 13) i zde se objevuje kolektivistický apel na dobro všech. Liberálně demokratická strana nabízí řešení, u kterého přiznává, že celá společnost tím bude zatížena, ale je to důležité pro budoucnost. Strana si také uvědomuje veliký problém populačního úpadku.

15) Vzdělání

Vzdělávací systém je třeba vylepšit takovým způsobem, aby mladí Japonci byli ve světě konkurenceschopní, ale přitom je dle liberálních demokratů třeba se zaměřit také na vzdělávání v národní historii, tradici a kultuře. Nově by mělo být zavedeno vzdělávání o výživě a životnímu prostředí. V programu je řečeno, že sport je integrální součástí vzdělání, a dokonce se liberální demokraté zasadili, že se opět uspořádají olympijské hry v Japonsku, jelikož jen tak se mohou japonsští sportovci plně realizovat²⁸. (LDP 2009: 11)

---

²⁸ Japonsko bude pořadatelem olympijských her v roce 2020.

Ačkoliv se vzdělání má zaměřit i na environmentální vzdělávání, které je spíše přisuzováno levici, tak se na druhou stranu opět objevuje národovectví a tradicionalismus, který je spíše přisuzován konzervativní pravici, a to ve formě nutnosti vzdělávat mladé Japonce k lásce k vlastní zemi.

16) Zemědělství, lesnictví a rybolov

Základní politikou v zemědělství, od které by se mělo vše odvíjet, je stanovení minimální hranice potravinové nezávislosti na 50 %²⁹. Toho by mělo být dosaženo dotační politikou, jež by nebyla omezena na velikost obdělávaného pole. Každý pracující v zemědělství by měl mít nárok na podporu. Vláda by také měla propagovat domácí produkty a zvýšit jejich spotřebu, ale některé vysoce kvalitní produkty také ponechat na export do zahraničí. Také lesnictví a v jejich návaznosti výroby ze dřeva by měly sloužit převážně (přes 50 %) domácímu trhu. (LDP 2009: 11)

Národovecké tendence se projevují i ve vztahu k zemědělství. Liberální demokraté sice nemají za cíl úplnou autarkii, ale jsou zaměřeni především na domácí trh a domácí výroby. Ovšem není zmíněno, že by mělo být zamezeno dovozu ze zahraničí, národovectví je tedy spíše na úrovni podpory místního než zákazu cizího.

17) Bezpečnostní politika

Za největší hrozbu Liberálně demokratická strana považuje Korejskou lidově demokratickou republiku (dále KLDR), zejména pak její jaderný program. Proto by mělo nadále zůstat prioritou spolenectví mezi Japonskem a Spojenými státy americkými. Japonsko by mělo vybudovat účinný ochranný protiraketový štít ve spolupráci s americkou armádou. Tento postoj je v programu přímo nazván realismem v bezpečnostní politice. (LDP 2009: 13)

Liberálně demokratická strana se nechce v bezpečnosti spoléhat jen na sebe. Však to také byla tato strana, která se postarala o bezpečnostní smlouvy navzdory protestům. Tato politika je také realistická v tom smyslu, že se spoléhá na vojenskou (tvrdou) sílu, která je nutná k ochraně státu³⁰.

18) Únosy a územní spory

Únosy japonských občanů se opět dotýkají KLDR. Opět je zdůrazněno, že je to právě KLDR, která vyhrožováním, únosy a nepředvídatelností ohrožuje Japonsko. Únosy liberální demokraté považují za teroristický čin a budou vyžadovat návrat všech unesených, přičemž hlavním nástrojem by měly být sankce a zastavení pomoci pro KLDR. Dále se v programu

---

²⁹ V současné době se Japonsko pohybuje v rozmezí 35 – 40% potravinové nezávislosti. (Godo 2013)

³⁰ Podle realistické teorie mezinárodních vztahů je boj o vlastní přežití (o přežití státu) jedna ze základních motivací ke tvoření mezinárodní bezpečnostní politiky. (Waisová 2003: 38-39)

zmiňuje, že je potřeba vyřešit spory o ostrov Takešima a o tzv. severní teritoria (Kurily)³¹. (LDP 2009: 13)

Zde je důležité si povšimnout, že jediným vysloveným nepřítelem je i nadále KLLDR. Ačkoliv jsou zmíněny i územní spory, není přímo řečeno, jak mají být vyřešeny (kdo se čeho má vzdát). Liberální demokraté tak, alespoň programem, působí relativně smířlivě vůči svému okolí s výjimkou KLLDR.

19) Pirátství a terorismus

Je považováno za povinnost státu bránit se proti terorismu a pirátství, poněvadž tyto aktivity ohrožují obchod, a tedy prosperitu Japonska a jeho občanů. Japonsko by se tedy mělo zavázat k tomu, že se japonské obranné síly budou účastnit mezinárodních mírových misí. (LDP 2009: 13)

V mezinárodní bezpečnosti je Liberálně demokratická strana ochotna spolupracovat na mírových misích, tedy pokud to znamená ochranu Japonska. Opět viditelný vliv realismu na politiku – vlastní stát je nejpřednější, pokud to stát a jeho aktivity přímo neohrožuje, není třeba se angažovat. Tento přístup je patrný i v praxi, podíváme-li se na angažovanost Japonska na mezinárodní scéně a jeho nekonfliktnost.

20) Revize ústavy

Heslem liberálních demokratů je „z nové ústavy, nové Japonsko“ (LDP 2009: 13), což znamená, že se řadí k ústavním revizionistům. V programu není však řečeno, jakou konkrétní revizi chtějí podniknout³².

21) Ekonomický růst

Ačkoliv mezi cíli Japonska je také stát se nízkoemisním státem, nemělo by to být na překážku ekonomickému rozvoji. Liberální demokraté dokonce plánují, že by Japonsko mohlo ekonomicky růst až 2 % ročně. Ale nejde jen o ekonomický vzestup samotný, Japonsko by mělo být centrem vysoké kvality a neustále se zlepšovat v duchu monozukuri³³. Podnikatelské prostředí by mělo reflektovat poptávku v Asii, aby firmy mohly rychleji růst. Jakmile se dostaví růst, mělo by najít stálé zaměstnání až 2 miliony lidí a průměrný roční příjem na domácnost v Japonsku by vzrostl o 1 milion jenu³⁴, čímž by se Japonsko dostalo na světovou špičku, co se týče příjmů obyvatel. (LDP 2009: 15)

---

³¹ V programu nejsou zmíněny ostatní územní spory Japonska (např. o Senkaku).

³² Podíváme-li se na historii Liberálně demokratické strany, dá se předpokládat, že jde o článek 9. To ovšem nevylučuje další případné změny.

³³ Schopnost výroby vysoce kvalitních produktů. (Zokaei et al. 2004)

³⁴ Dle kurzu ke dni 25. 11. 2014 je to 187 000 Kč.

Ačkoliv na začátku programu strana odmítala tržní fundamentalismus, je stále zřejmé, že ekonomika a honba za růstem jsou pro Liberálně demokratickou stranu velice důležité hodnoty. Je zajímavé si povšimnout, že i v ekonomice se odkazují k jisté japonské tradici kvalitních výrobků a neustálého zlepšování (monozukuri) – je možné to vidět jako součást jiných prohlášení inklinujících k národovectví. Konkrétní kroky v programu však, kromě reflexe asijských trhů³⁵, zmíněny nejsou.

22) Environmentálně orientované Japonsko

Nízkoemisní společnost musí být nejen přátelská k životnímu prostředí, ale také k ekonomice. Měla by být zavedena mezinárodní spolupráce na ochranu životního prostředí a snižování emisí skleníkových plynů – mají se na mysli zejména technologické inovace. Na národní úrovni liberální demokraté vyzdvihují Japonsko jako zemi s obdivuhodnou biodiverzitou a krásnou přírodou, kterou je nutné chránit. Mezi konkrétnější opatření zmíněná v programu patří využití biomasy k vytváření energie a využití principu 3R³⁶. (LDP 2009: 15)

Liberální demokraté se hlásí k umírněnému environmentalismu, tedy takovému, který nebude škodit ekonomice. Spíše se zdá, že environmentalismus je chápán jako výzva ke tvorbě nových („zelených“) technologií spíše než k uzavírání „nezelených“ továren a elektráren, dokonce není v programu ani žádná zmínka o jaderných elektrárnách. Opětovně si můžeme všimnout v programu důrazu na Japonsko a jeho krásy.

23) Vytvoření nízkoemisní společnosti

Základem nízkoemisní společnosti má být vzrůstající podíl obnovitelných zdrojů energie. U solární energie toho má být dosaženo třeba výkupem vytvořené energie. Dále by měla být dána priorita energeticky úsporným domům, měly by být sníženy daně na ekologický auta a měl by být zaveden ekologický bodový systém. (LDP 2009: 15)

Je zřejmé, že co se týče energetiky, tak jsou velmi umírnění svým výrokem o růstu podílu obnovitelných zdrojů. Ani v bodě 22) ani v tomto bodě není žádná zmínka o tepelných či jaderných elektrárnách. Liberálně demokratická strana chce spíš pobízet k ochraně životního prostředí, než něco nařizovat či rovnou zastavovat provoz elektráren a vyřazovat starší automobily z provozu. V programu však není blíže uvedeno, jak by měl fungovat zmíněný bodový systém.

---

³⁵ Je také otázkou, nakolik Japonsko opravdu nereflektuje asijské trhy, jelikož export do Asie představuje více jak 1/3 veškerého exportu Japonska. (Observatory of Economic Complexity 2014)

³⁶ 3R vychází z anglických slov Reduce, Reuse a Recycle, tedy v češtině snížit, znovu použít, recyklovat.

24) Technologie a výzkum

Liberálně demokratická strana vyzdvihuje, že ty světově nejlepší technologie pochází právě z japonských továren, a proto chce i nadále takové technologicky pokrokové podniky podporovat například bezpečnými půjčkami. Jednotlivé podniky by měly být podporovány, chtěly-li by implementovat do svých zásad monozukuri či by se technologicky chtěly posunout vpřed vyráběním nových prototypů. Pomoc by měla být poskytnuta, i pokud daný podnik hledá nové obchodní kanály pro své zboží. (LDP 2009: 16) Ačkoliv ze zpočátku programu vyjadřovala strana za snižování výdajů a vyrovnání rozpočtu, chce podporovat soukromé firmy, byť by se jednalo třeba jen o půjčky. Jiné konkrétní kroky zmíněny nejsou.

25) Praktický výzkum

Liberálně demokratická strana vyzdvihuje fakt, že Japonci jsou vědecky úspěšní a získali už několik Nobelových cen za fyziku, chemii či medicínu, ale i tak má Japonsko na víc. Strana nechce, aby nové technologie zůstaly uzavřené v laboratořích, ale naopak je třeba být viděn na světovém poli vědy a techniky. Konkrétně chce strana postavit více jak 30 výzkumných center a navýšit financování, které by zároveň mělo být flexibilní. (LDP 2009: 16) Jako i v jiných bodech, opět je vyzdvíženo samotné Japonsko jako úspěšná země a stejně tak navzdory proklamací o vyrovnaném rozpočtu je tento bod opět o utrácení státního rozpočtu.

26) Propagace Japonska

Japonsko už je celosvětově proslavené např. kvůli anime či videohram, a proto by se měl stát angažovat podporou lidí pracujících v těchto odvětvích včetně také nových talentů, a to především podporou ve formě finanční kompenzace za tvorbu. Se zvyšováním popularity Japonska pomocí anime či videoher by měla pomoci i světová turistická kampaň, která by měla zvýšit celkové číslo turistů přijíždějících každoročně do Japonska na 20 milionů³⁷. Ale povědomí o Japonsku má směřovat i vnitřně k Japoncům samotným, a to vytvořením digitálního archivu s místním uměním, hudbou, kulturou či řemesly. (LDP 2009: 16) Liberální demokraté chápou význam populární tvorby jako anime a videoher a chtějí je využít k propagaci Japonska ve světě, ale zároveň se projevuje i již několikrát výše zmíněné národovectví a tradicionalismus v tom smyslu, že chtějí vychovávat Japonce k lásce k japonskému.

---

³⁷ K roku 2014 se číslo pohybuje kolem 10 milionů turistů za rok. (Nippon 2014)

27) Závěr programu

Vzhledem ke krizi se Liberálně demokratická strana považuje především za stranu ekonomickou, jelikož ekonomický růst mohou obyvatelé pocítit přímo. (LDP 2009: 17) Japonsko je dle strany zemí se silou, které se nikdo jiný nevyrovná, což dokládají faktem, že ač Japonsko nemá nerostnou surovinovou základnu, tak se vypracovalo mezi ekonomicky nejsilnější a technologicky nejvyspělejší země světa. Liberální demokraté zdůrazňují, že je třeba zabránit radikálním změnám, které by Japonsko mohly zbavit jeho předností jako je technologický pokrok (monozukuri) či vzájemná důvěra. (LDP 2009: 18) Liberální demokraté se v závěru programu jasněji definují jako strana zaměřená na ekonomiku, která zároveň vyzdvihuje sílu Japonska či odsuzuje radikální změny, čímž se jen utvrzuje „duch“ programu, který je v mnoha bodech národovecký a konzervativní.

5.3 Shrnutí základního programu Liberálně demokratické strany

Liberálně demokratická strana je podobně jako Demokratická strana Japonska stranou s velice široce pojatým a bipolárním programem. Liberální demokraté se však více vyjadřují k tomu, za koho se v politice považují. Z programu vyplývá, že se považují za stranu konzervativní a ekonomicky liberální, byť odmítající tržní fundamentalismus. Ekonomický liberalismus se projevuje zejména v prohlášeních o vizi malého a decentralizovaného státu, který by nepřekážel, nebrzdil ekonomiku a šetřil státní pokladnu. Na druhou stranu se liberální demokraté také zasazují o větší přímou (dotační) podporu různých podniků a stejně tak nevystupují proti veřejným zakázkám. Avšak nejvíce neliberálním prvkem programu Liberálně demokratické strany je bod o plné zaměstnanosti, který hraničí s politikou komunistických států³⁸. Zároveň chtějí liberální demokraté vybudovat silnou sociální síť, což je spíše doménou socialistických či sociálně demokratických stran.

Podobně neliberální prvky nese Liberálně demokratická strana také v otázce uspořádání společnosti. Strana spíše apeluje na kolektivismus. Například v otázce vzdělávání chtějí liberální demokraté spíše jednotné osnovy s apelem na vzdělávání v japonské kultuře, zvycích nebo dějinách. Tím se strana dostává i do sféry národovectví (láska k vlasti). Zároveň neklade důraz na úspěch jedince, ale na úspěch celé japonské společnosti, přičemž se nikde v programu strana nevyjadřuje k menšinám žijícím v Japonsku, nýbrž jen k japonskému národu. Liberální demokraté pojmají svoji pozici k národu jako vladařskou. V programu

---

³⁸ Např. článek 21 Ústavy Československé socialistické republiky dává lidem právo na práci (respektive popírá nezaměstnanost).

nevyzývají k větší účasti občanů na politických procesech, naopak ještě říkají, že Japonsko potřebuje údržbovou práci.

Liberálně demokratická strana také sama sebe označuje za stranu konzervativní, bojující proti náhlým reformám a revolucím. Autor práce se domnívá, že je to zejména relikv z dob studené války, který je však přítomen i v nových programových prohlášeních. Strana se tak i nadále vyhraňuje vůči svým socialistickým soupeřům, ačkoliv nyní je jejich největším rivalem Demokratická strana Japonska, která, jak jsme si ukázali výše, není socialistická. Pozitivně vymezený konzervatismus pojmají liberální demokraté jako zachování toho, co by mělo být zachováno (avšak třeba ohledně politického systému v programu není řečeno, co je nutné zachovat). Konzervatismus se také prolíná s tradicionalismem (a národovectvím), čili důrazem na tradice, hodnoty či kulturu Japonska.

Liberální demokratická strana se také profiluje jako strana preferující realismus v mezinárodních vztazích a bezpečnosti. Znamená to tedy, že bezpečnost státu je chápána jako boj o přežití, a tudíž je kladen důraz na vojenskou bezpečnost, přičemž se liberální demokraté chtějí opřít jak o obranné síly Japonska, tak i o americké vojenské síly.

S realismem v bezpečnostní politice také úzce souvisí postoj liberálních demokratů k ústavě, kterou chtějí změnit. Zejména jim vadí článek 9, který znemožňuje větší nasazení vlastních ozbrojených sil. V programu se přímo vyjadřují k zapojení do boje proti mezinárodnímu terorismu či k větší účasti na misích OSN.

Jistou zvláštností Liberálně demokratické strany je její důraz na environmentální politiku. Strany, které se vymezují jako konzervativní, obvykle nekladou důraz na ochranu životního prostředí. Liberální demokraté samozřejmě nejsou environmentálně radikální v tom smyslu, že by chtěli zavřít všechny jaderné elektrárny, ale postupně chtějí zvyšovat podíl obnovitelných zdrojů a investovat do nových ekologických technologií, aby mohly být snižovány emise, aniž by docházelo k poškozování ekonomiky.

Strana se méně vyjadřuje k podobě politického systému jako celku, což lze zdůvodnit tím, že historicky byla téměř nepřetržitě u moci, a proto jí systém vyhovuje (viz kapitolu 4). Liberální demokraté se tak spíše vyjadřují k jednotlivým politikám (environmentální politika, zemědělská politika, mezinárodní politika apod.) a snaží si zachovat nekonfliktní postoj, který zaručí co největší počet hlasů.

6 Srovnání programů Demokratické strany Japonska a Liberálně demokratické strany

6.1 Programové shody

Pocit krize

Obě strany se shodují na tom, že Japonsko je v krizi a problémech, přičemž se shodují i na původu těchto problémů. Základním faktem pro pocit krize je malá porodnost Japonců a postupné stárnutí obyvatelstva. Na to navazují problémy se sociálním zabezpečením, které se tak stává neudržitelné kvůli úbytku lidí v aktivním věku. Obě strany se shodně domnívají, že je třeba posílit sociální zabezpečení tak, aby vydrželo tlak stárnoucí populace a zároveň nastavit podporu státu tím způsobem, aby Japonci opět měli více dětí. K pocitu krize přispívá i špatná ekonomická situace Japonska a žádná vidina ekonomického růstu. Demokratická strana Japonska přímo tvrdí, že japonská „společnost dosáhla svého maxima“ (DPJ 1998b) a budoucnost bude jen horší.

Malý a transparentní stát

Demokraté a liberální demokraté se shodují, že stát je příliš přebujelý a je potřeba jej zmenšit a zefektivnit. Souvisí to s pocitem ekonomické krize, kdy stát je viděn jako překážka dalšího ekonomického rozvoje a svobody, přičemž velký stát také příliš zatěžuje rozpočet. Nejvíce viditelným společným bodem je odpor k přebujelé byrokracii, která příliš utlačuje společnost a bere prostředky ze státního rozpočtu špatnými rozhodnutími ovlivněnými úplatky či lobbingem. Aby došlo k úbytku úplatků, musí se byrokratický aparát stát transparentním. Obě strany se shodují na špatném vlivu zvyklostí úředníků jako je watari nebo amakudari.

Decentralizace

Odpor vůči příliš velkým pravomocem částečně souvisí i s odporem k velkému státu. Obě strany chtějí omezit vliv centrální vlády, jelikož ta ne vždy zná místní podmínky. Místní vlády mají být spoluzodpovědné za chod Japonska. Zejména se strany shodují na větší rozpočtové nezávislosti prefektur.

Sociální stát

Silná sociální síť, která nenechá nikoho žít v chudobě je příbuzná oběma stranám. Neboli každý občan musí pociťovat „bezpečí, bohatství a klid.“ (DPJ 1998b) Liberální demokraté svoji sociální politiku jen obohacují o tezi o plné zaměstnanosti. Obě strany však sociální stát nechápou jako stát ovládající ekonomiku (státní vlastnictví apod.), ale jen jako poskytnutí ochranné sítě pro ty, kterým se zrovna v životě nedaří.

Harmonické zahraniční vztahy

Základem je přijetí viny za válku v Asii, a tedy narušení dobrých vztahů mezi asijskými národy. Liberální demokraté i demokraté chtějí vztahy normalizovat. Obě strany vyzdvihují význam mezinárodních organizací jako je třeba ASEAN v Asii či OSN na celosvětové úrovni. Druhým nejdůležitějším partnerem jsou pro obě strany Spojené státy americké, které jsou následovány evropskými zeměmi (potažmo Evropskou unií). Malou odchylku představují liberální demokraté, kteří explicitně vnímají KLDR jako nepřítele, demokraté v programu přímo nejmenují nepřátelské režimy či státy.

V rámci OSN chtějí obě strany lepší postavení pro Japonsko. Demokraté si přímo říkají o stálé členství v Radě bezpečnosti OSN. Agenda v rámci mezinárodních společenství je podobná, a to boj za lidská práva, boj proti chudobě a nemocem, zahraniční pomoc či přímo mírové mise. Jen Demokratická strana Japonska říká, že taková mise musí být v souladu nejen s japonskou ústavou, ale musí mít i jasný mandát OSN.

Bezpečnostní politika

Japonsko by i nadále mělo být partnerem Spojených států amerických a bezpečnostní smlouva mezi těmito dvěma státy základem spojenectví. Demokratická strana Japonska však odmítá přítomnost amerických vojenských sil na japonském území (na Okinawě). Také Liberálně demokratická strana chce větší vojenskou nezávislost, byť ta spíše než odsun amerických vojáků chce posílit vlastní obranné jednotky, ale počítá s americkým raketovým štítem.

Podpora středních a malých firem

Obě strany považují menší podniky za základ ekonomiky, a proto by jim mělo být usnadněno podnikání, ale zároveň by se také měly stát cílem dotační politiky státu. Liberální demokraté i demokraté vyzdvihují jak tradiční odvětví, ve kterých Japonsko exceluje, tak pokládají také za nutné najít nová, technologicky pokročilá odvětví – demokraté přímo zmiňují nutnost adaptace na informační věk, zatímco liberální demokraté chtějí udělat razantní technologický průnik.

Zemědělství, lesnictví a rybolov

Shoda v tomto bodě je velmi jednoduchá, obě strany chtějí zemědělce či rybáře finančně podpořit, avšak liší se trochu jejich důvod pro podporu – demokraté chtějí dlouhodobě udržitelný rybolov a zemědělství, liberální demokraté chtějí zvýšit samostatnost Japonska.

Energetika

Zde existuje téměř stoprocentní shoda. Obě strany považují současnou energetiku za víceméně přijatelnou, ale zároveň chtějí hledat i nové „zelenější“ zdroje energie. Ani jedna ze stran nevystupuje proti jaderným elektrárnám.

Environmentalismus

Strany se profilují jako „zelené“, zejména pak v energetice, kde se staví za využívání zelených zdrojů (viz výše). Liberální demokraté kladou větší důraz na nové ekologické technologie, zatímco demokraté vidí budoucnost např. v environmentálním vzdělávání a odpovědnosti každého jednotlivce, ale cíl je stejný – ekologičtější Japonsko.

Věda a technologie

Obě strany vidí velký potenciál v hi-tech odvětví. Strany si jsou vědomy potenciálu velice vzdělané pracovní síly. Japonsko je tradičně technologicky pokročilé a na tom chtějí budovat základnu pro další vývoj, který by měl být štedře dotován státem.

Bipolarita

Programová prohlášení obou stran jsou velice široká a často si protiřečí. Na jedné straně chtějí obě strany více či méně liberalizovat trh, ale na druhou stranu každá strana připouští i nějaký typ regulací či rovnou budování sociálního státu. Je možné to i vnímat jako jistou formu populismu, kdy se politická strana snaží zalíbit, jak ekonomickým liberálům, tak i přesvědčeným socialistům.

6.2 Programové rozpory

Proklamativní ideologické ukotvení

Demokratická strana Japonska se v programu odmítá jakkoliv konkrétně vymezit a prohlásit se za stranu určitého přesvědčení, což samozřejmě nevylučuje, že je možné ji na základě analýzy programu konkrétně zařadit (viz analýzu programu Demokratické strany Japonska). Naproti tomu Liberálně demokratická strana sama sebe jasně vymezuje (pozitivně i negativně). V pozitivním smyslu se vymezuje jako strana konzervativní a ekonomicky liberální (nikoliv však tržně fundamentální, viz níže). Negativně se vymezuje jako strana anti-komunistická a anti-socialistická.

Tržní fundamentalismus proti umírněnému ekonomickému liberalismu

V programu Demokratické strany Japonska lze najít prvky, které jsou až tržně fundamentální. Přímou stranu tvrdí, že stát je třeba zmenšit na úplné minimum a je třeba trhu dát co největší možnou svobodu v duchu laissez-faire. Zároveň k tomu přidává, že stát je nutné řídit jako firmu. Sice v jiných bodech programu připouští některé regulace, ale v

samotných základech je politika demokratů stále volnotržní. Liberální demokraté jsou také ekonomicky liberální, avšak mnohem umírněněji, ve svém programu přímo odmítají tržní fundamentalismus a nepovažují stát za jiný druh soukromé firmy.

Daňové zatížení

Ačkoliv je to velice nepopulární, Liberálně demokratická strana má v programu, že zvýší daně a tím zvýší příjem do státní pokladny. Demokratická strana Japonska chce spíše vyrovnat přímé daně s těmi nepřímými, aniž by v průměru daně klesly nebo se zvýšily, jelikož programově chtějí spíše snižovat výdaje než zvyšovat příjmy.

Inkluzivita proti exkluzivitě

Demokratická strana Japonska zahrnuje ve svém programu všechny významné menšiny Japonsko jako třeba burakumin, Ainu či korejskou menšinu. Strana zdůrazňuje, že i jim by měla být zajištěna stejná práva jako Japoncům. Jiný postoj má však Liberálně demokratická strana, ta ve svém programu mluví jen o japonském národu³⁹, nikde v jejich programu není zmíněno nic o menšinách v Japonsku, a dokonce se nezmiňuje ani o žádné formě diskriminace. Obě strany se částečně shodují jen na rovnosti žen a mužů a nutné podpoře starých a postižených lidí.

Zachování systému proti reformě systému

Domníváme se, že zde hraje velkou roli to, že Liberálně demokratická strana v podstatě současný systém vytvářela svoji téměř nepřetržitou vládou v druhé polovině 20. století a začátkem 21. století, a proto se programu vyslovuje proti rychlým a radikálním reformám a naprosto odmítá revoluci. Demokratická strana Japonska je však v opozici, a tudíž se lze domnívat, že je se současným pořádkem nespokojená. Demokraté chtějí především zavést volební systém, který by byl více reprezentativní (současný systém je spíše většinový) a konsenzuální. Demokratická strana Japonska se rozhodně staví proti koncentraci moci ve vládě a přeje si, aby byl parlament jako celek nadřazen vládě. Proti tomu u liberálních demokratů je v programu návrh, že by naopak premiér měl mít ještě větší moc než doposud. Je to rozpor mezi premiérským parlamentarismem a systémem s převahou zákonodárního sboru.

Aktivismus proti pasivismu

Politika Demokratické strany Japonska vybízí k občanské aktivitě v politice, v dění ve společnosti. Demokraté kladou důraz na konsenzuální politický model, na neziskové

---

³⁹ Jap. 日本国民.

organizace a na dialog s lidmi. Liberální demokraté však chtějí vládnout údržbově nebo přesunout více pravomocí na premiéra, a proto je jejich politika spíše technokratického rázu.

Národovectví proti internacionalismu a kosmopolitismu

Demokratická strana Japonska se velmi soustřeďuje na vnější okolí Japonska - na mezinárodní spolupráci, harmonii mezi národy či světový mír. Je velice vstřícná vůči cizincům v Japonsku a nemá zábrany udělit jim volební právo. Liberálně demokratická strana cizince v Japonsku prakticky ignoruje a v celém programu je často užíváno termínu „národ“. V programu liberálních demokratů jsou vyzdvihovány úspěchy Japonska a Japonců, což naopak úplně chybí u demokratů. Liberálně demokratická strana také často klade důraz na vychovávání k úctě k japonské kultuře, tradicím a předkům.

Kolektivismus proti individualismu

Už jen tím, že je Liberálně demokratická strana národovecká, je možné ji rovnou zařadit ke kolektivismu, ale strana jde mnohem dále než jen vymezením národa a jeho oslavou, v programu je napsáno, že je třeba vychovávat k úctě k Japonsku a jeho kultuře a tradicím (také viz výše), a tím fakticky vyzývá ke kolektivní výchově. Naopak u demokratů je kladen velký důraz na individualitu a rozdílnost, dokonce předpokládají, že by se stát ze školství (kromě financování) úplně stáhl a decentralizoval ho, takže by ani ministerstvo školství nemohlo snadno určovat osnovy.

Věrnost ústavě proti reformě ústavy

Liberálně demokratická strana má nastolenou agendu změny ústavy už od roku 1955, přičemž se nejčastěji hovoří o článku 9, jenž fakticky zakazuje používat ozbrojených sil. Liberální demokraté to chápou jako oslabující prvek činící Japonsko slabší a mezinárodně neschopné dostát svým závazkům v mezinárodních organizacích, zejména pak v OSN (mise za udržení míru⁴⁰). Liberální demokraté na rozdíl od demokratů také říkají, že je třeba se bránit proti terorismu a pirátství. Demokratická strana se naopak striktně drží současné poválečné ústavy a vyzdvihuje její pacifismus a v programu o možných hrozbách mlčí.

---

⁴⁰ Angl. peacekeeping.

7 Závěr

V práci jsme analyzovali programy dvou momentálně nejvýznamnějších stran japonské politické scény. Z historického hlediska se jedná o dvě velmi odlišné strany, kdy Liberálně demokratická strana je dlouhodobě v systému ukotvená a navíc jej jako vládní strana de facto formovala. Navíc je skrze mnohé politiky fakticky pokračovatelkou válečných politických stran. Demokratická strana Japonska je stranou velice mladou, vzniknuvší v roce 1996, která na vznik současného systému neměla žádný vliv, což se domníváme, že mělo velký vliv na formování politického programu.

Vezmeme-li Demokratickou stranu Japonska v úvahu jen z pohledu jejího programu, došli jsme k názoru, že se fakticky jedná o stranu pravicovou, ekonomicky a sociálně velmi liberální, ačkoliv nese i prvky typicky levicové jako velký důraz na sociální síť. Tato dvojakost bývá označována za bipolarismus. Liberálně demokratická strana programově představuje umírněnou ekonomickou liberální stranu, která je však sociálně konzervativní, mírně národovecká a tradicionalistická a jako takovou ji řadíme taky na pravici, přestože podobně jako Demokratická strana Japonska nese určité levicové prvky jako důraz na sociální síť a plnou zaměstnanost.

Obě strany si jsou tedy v mnohém velice podobné. Za důležitou programovou shodu autor této práce označuje především pocit krize, důraz na malý, ale sociální stát, decentralizaci a mezinárodní politiku. Demokraté i liberální demokraté si uvědomují jeden z nejpálčivějších problémů Japonska, kterým je stárnutí obyvatelstva a příliš velký stát. Domníváme se, že stejný postoj k tak závažnému tématu nutí potenciálního voliče hledat v dalších programových bodech nebo se zaměřit na samotné sympatie ke straně a jejím politikům. Další potenciální konfliktní linie se nevytváří ani v ohledu k bezpečnostní politice, která dříve hrála významnou roli, kdy se proti bezpečnostní smlouvě s USA hromadně protestovalo.

Důležitějšími faktory jsou ovšem programové rozpory. Nejdůležitější rozpor mezi Liberálně demokratickou stranou a Demokratickou stranou Japonska je dle autora této práce postoj k ústavě, jelikož je to základní dokument určující podobu Japonska a jeho systému. Liberální demokraté dlouhodobě chtějí ústavu změnit a odmítají její až příliš pacifistický charakter, což naopak demokraté považují za výhodu ústavy a její jedinečnost.

Dalším vážným rozkolem je postavení k japonskému národu. Liberální demokraté velice vyzdvihují japonské úspěchy a považují za nutné, aby národ jako celek uspěl. Proti takovým tvrzením vystupují demokraté, kteří naopak kladou důraz na individualitu a pozitivní přístup k cizincům a dalším menšinám. Nelze sice říct, že by Demokratická strana Japonska

byla vyloženě anti-nacionalistická, ale jakýkoliv národovecký sentiment v jejím programu chybí.

Posledním velkým rozkolem je pohled na politický systém jako takový. Potenciální volič je postaven před poměrně dost odlišná pojetí politiky. Liberálně demokratická strana nabízí posun k silnému premiérskému parlamentarismu, zatímco Demokratická strana Japonska chce systém předělat tak, aby měl převahu zákonodárny sbor nad vládou. Z pohledu strany, která je dlouhodobě v opozici, je takový požadavek logický. Stejně tak by mohl uvažovat i volič, kterému vadí, že v Japonsku dlouhodobě vládne jedna strana, byť demokraticky zvolená a disponující tak legitimitou i legalitou.

Politická soutěž mezi dvěma nejsilnějšími stranami je tedy soutěž mezi fakticky dvěma pravicovými stranami. Ani jedna ze dvou velkých stran nemá revolučně levicové ambice, ale dokonce ani socialistické, naopak v programu kladou důraz na malý stát a svobodný trh. Maximálně je možné obě strany označit za sociálně-tržní (svobodný trh, silná sociální síť). Volič si tak spíše vybírá mezi stranou národoveckou, ústavně revizionistickou a hodnotově konzervativní (Liberálně demokratická strana) proti straně sociálně liberální, individualistickou a pacifistickou (Demokratická strana Japonska). Hlavní rozdíl tedy nespočívá v pohledu na ekonomiku, ale spíše v pohledu na společenské hodnoty.

Přestože existují mezi oběma stranami podstatné rozdíly, domníváme se, že vítězství Demokratické strany Japonska ve volbách v roce 2009 bylo zapříčiněno voličskou revoltou než hledáním programové alternativy k vládnoucí straně. Návrat Liberálně demokratické strany k moci roku 2012 ukázal, že japonští voliči jsou však konzervativní, a to jak hodnotově (co strana zastupuje) tak systémově (návrat k moci nejdéle vládnoucí strany), a je tak dokonce možné považovat prohru z roku 2009 za jistou anomálii v chování voličů, ale k potvrzení takové domněnky by bylo třeba provést behaviouralistickou analýzu.

Summary

In the thesis we compared two main political parties of Japan - Liberal Democratic Party and Democratic Party of Japan. First of all we briefly introduced both parties from historical perspective and then we analyzed their political platform.

We focused on basic political documents, which means we ignored particular documents aimed at providing very concrete information about a concrete policy. Therefore the thesis provides a basic image of what the parties stand for politically - their basic ideology and basic political means and aims.

Our main aim of the thesis was to compare the two parties' political platform. We highlighted both differences as well as common points. We found out that the two parties do not differ (or differ very slightly) in regards to economics, environmentalism or the feeling of crisis. As such we consider the two parties inclining to classical liberalism. However they differ very much regarding nationalism, traditionalism or collectivism and individualism divide.

While both parties prefer small state and free economy (although the Democratic Party of Japan is more laissez-faire than the Liberal Democratic Party), it is noticeable that the Liberal Democratic Party is more collectivist oriented. At least regarding the Japanese nation as a whole and its success, they basically disregard individualism. On the other hand the Democratic Party of Japan celebrates individualism and each person's success.

Another great divide between the two parties is their relationship to the Constitution of Japan. Liberal democrats belong to the revisionist wing in Japanese politics. Democrats on the other hand are very loyal to the current constitution and want no change at all. The divide is based on Article 9 of The Constitution. Liberal democrats are pragmatic and realist regarding national safety and international relations and are there opposed to pacifism of The Constitution. Democrats are idealistic and believe that pacifism and non-violence is the way.

Liberal democrats are small state economic liberals with emphasis on nationalism, traditionalism and collective success of the nation. Democrats are also small state economic liberals (although a little bit more radical than liberals), who apply liberalism in social issues as well and are therefore very individualistic and progressive. Unlike liberals they also take into consideration minorities of Japan (such as burakumin, Koreans or Ainu).

So we concluded that political competition in Japan is mainly between two basically right-wing parties. Such situation is very uncommon and is new even to Japan (till 1993 the socialists were main opposition). But although both parties can be certainly seen as right-wing parties, they differ a lot regarding societal issues.

Použitá literatura a prameny

Berg-Schlosser, Dirk a Stammen, Theo. 2000. *Úvod do politické vědy*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku.

Bienfait H.F. a van Beek W.E.A. 2001. „Right and Left as Political Categories. An Exercise in "Not-so-Primitive" Classification.“ *Anthropos* 96, 1, s. 169-178.

Blaker, Michael. 1996. „Japan in 1995: A Year of Natural and Other Disasters.“ *Asian Survey* 36, 1, s. 41-52.

Colignon, Richard a Usui, Chikako. 2003. *Amakudari: The Hidden Fabric of Japan's Economy*. Ithaca: ILR Press.

Cotgrove, Stephen a Duff, Andrew. 1980. „Environmentalism, middle-class radicalism and politics.“ *The Sociological Review* 28, 2, s. 333-351.

Duus, Peter (ed.). 2005. *The Cambridge History of Japan Volume 6: The Twentieth Century*. New York: Cambridge University Press.

Economic and Political Weekly. 1970. „Enough of Low 'Posture'?“. *Economic and Political Weekly* 5, 2.

Freiesleben, Jonas. 2008. „Reform of the Security Council.“ In: *Managing Change at the United Nations*. Ed. Estelle Perry. New York: Center for UN Reform Education, s. 1-20.

Freire, André. 2006. „Bringing Social Identities Back in: The Social Anchors of Left-Right Orientation in Western Europe.“ *International Political Science Review* 27, 4, s. 359-378.

Giddens, Anthony. 2001. *Třetí cesta*. Praha: Mladá fronta.

Havlík, Vlastimil a Pinková, Aneta. 2012. „Populisté, protestní strany, outsideři? Několik poznámek ke konceptualizaci populistických politických stran.“ *Rexter* 10, 2, s. 121-153.

Heywood, Andrew. 2005. *Politické ideologie*. Praha: Eurolex Bohemia.

International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA). 2008. *Electoral system Design: The New International IDEA Handbook*. Stockholm: International IDEA.

Johnson, Chalmers. 1963. „'Low Posture' Politics in Japan“ *Asian Survey* 3, 1, s. 17-30.

Johnson, Chalmers. 1986. „Tanaka Kakuei, Structural Corruption, and the Advent of Machine Politics in Japan.“ *Journal of Japanese Studies* 12, 1, s. 1-28.

Jones, F.C. 1955. „The Political Situation in Japan.“ *International Affairs* 31, 5, s. 159-166.

Katz, Richard a Ennis, Peter. 2007. „How Able is Abe?“ *Foreign Affairs* 86, 2, s. 75-91.

Kim, Hong. 1973. „The Sato Government and the Politics of Okinawa Reversion.“ *Asian Survey* 13, 11, s. 1021-1035.

Kohno, Masaru. 1997. *Japan's Postwar Party Politics*. Chichester: Princeton University Press.

Krieger, Joel. 2000. *Oxfordský slovník světové politiky*. Praha: Ottovo nakladatelství.

Mosk, Carl. 2007. *Japanese Economic Development: Markets, Norms, Structures*. Abingdon: Routledge.

Park, Gene a Vogel, Steven. 2007. „Japan in 2006: A Political Transition.“ *Asian Survey* 47, 1, s. 22-31.

Reed, Steven a Scheiner, Ethan. 2003. „Electoral Incentives and Policy Preferences: Mixed Motives behind Party Defections in Japan.“ *British Journal of Political Science* 33, 3, s. 469-490.

Reischauer, Edwin a Craig, Albert. 2000. *Dějiny Japonska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Sakakibara, Eisuke. 2004. *Structural Reform in Japan: Breaking the Iron Triangle*. Washington: The Brookings Institution.

Samuels, Richard. 2001. „Kishi and Corruption: An Anatomy of the 1955 System.“ *Japan Policy Research Institute - Working Paper* 2001, č. 83.

Schlesinger, Jacob. 1997. *Shadow Shoguns: the rise and fall of the postwar japanese political machine*. Palo Alto: Stanford University Press.

Scruton, Roger. 1999. *Slovník politického myšlení*. Brno: Atlantis.

Tett, Gillian. 2001. “A reformer tackles his supporters: Junichiro Koizumi may face down factionalism within Japan's Liberal Democratic Party.” *Financial Times* ze dne 27. července 2001.

Waisová, Šárka. 2003. *Současné otázky mezinárodní bezpečnosti*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk.

Internetové zdroje

Al Jazeera. 2012. *Japan nuclear disaster 'response failed'*. (<http://www.aljazeera.com/news/asia-pacific/2011/12/201112271626675266.html>) Ověřeno ke dni 2. 2. 2014

Álvarez-Rivera, Manuel. 2013. *Parliamentary Elections in Japan*. (<http://www.electionresources.org/jp/>) Ověřeno ke dni 2. 2. 2014

Bělka, Michal. 2014. *Slábnoucí Japonsko je bez parlamentu, premiér chystá nové volby*. (http://zpravy.idnes.cz/japonsky-parlament-skoncil-chystaji-se-nove-volby-fwl-/zahranicni.aspx?c=A141121_100203_zahranicni_mlb) Ověřeno ke dni 21. 11. 2014.

Boček, Jan a Šulek, Marcel. 2013. *Kde se nejlépe daří protestním stranám?*. (<http://data.blog.ihned.cz/c1-60973640-mapa-kde-se-nejlepe-dari-protetnim-stranam>) Ověřeno ke dni 7. 10. 2013.

Brasor, Philip. 2012. *What nobody is saying about Noda's new consumption tax bill*. (<http://www.japantimes.co.jp/news/2012/07/08/national/what-nobody-is-saying-about-nodas-new-consumption-tax-bill/>) Ověřeno ke dni 2. 2. 2014

CIA. 2014. *The World Factbook – Japan*. (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ja.html>) Ověřeno ke dni 3. 2. 2014

Clark, Meagan. 2013. *Japan's Latest Stimulus Going Largely To Construction Firms For 2020 Olympics, Disaster Recovery And Prevention*. (<http://www.ibtimes.com/japans-latest-stimulus-going-largely-construction-firms-2020-olympics-disaster-recovery-prevention>) Ověřeno ke dni 18. 2. 2014.

Democratic Party of Japan (DPJ). 1998a. *Our Basic Philosophy*. (http://www.dpj.or.jp/english/about_us/philosophy.html) Ověřeno ke dni 7. 10. 2013.

Democratic Party of Japan (DPJ). 1998b. *Basic Policies*. (<http://www.dpj.or.jp/english/policy/basic.html>) Ověřeno ke dni 31. 1. 2014

Democratic Party of Japan (DPJ). 2012. *The Democratic Party of Japan*. (http://www.dpj.or.jp/english/about_us/dpj_profile.html) Ověřeno ke dni 2. 2. 2014

Encyclopædia Britannica. 2013a. *Satō Eisaku*. (<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/525008/Sato-Eisaku>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

Encyclopædia Britannica. 2013b. *Tanaka Kakuei*. (<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/582189/Tanaka-Kakuei>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

Fackler, Martin. 2009. *Fresh Off Victory, Japanese Party Flexes Muscle*. (<http://www.nytimes.com/2009/09/03/world/asia/03japan.html>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

Frederick, Jim. 2005. *Standing tall*.
(<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,1142170,00.html>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

Godó, Yoshihisa. 2013. *Japan's Food Self-Sufficiency Ratio*.
(http://ap.ftc.agnet.org/ap_db.php?id=48) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

Hogg, Chris. 2007. *Revising Japan's 'ambiguous' constitution*.
(<http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/6283952.stm>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014

Kato, Shuhei. 2013. *Japan's fiscal health in doubt as public figures skew GDP*.
(<http://asia.nikkei.com/Politics-Economy/Economy/Japan-s-fiscal-health-in-doubt-as-public-works-figures-skew-GDP>) Ověřeno ke dni 18. 2. 2014.

LDP. 2013a. *Before the Conservative Alliance*.
(http://www.jimin.jp/english/about_ldp/history/104228.html) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

LDP. 2013b. *The Formation of the Liberal Democratic Party*.
(http://www.jimin.jp/english/about_ldp/history/104257.html) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

Liberal Democratic Party (LDP). 2009. *Mainasu wo purasu he, puraso wo motto purasu he*.
(https://www.jimin.jp/election/results/sen_syu45/seisaku/pdf/2009_yakusoku_a.pdf)
Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

Liberal Democratic Party (LDP). 1955. *Rittó sengen – kórjó*.
(<https://www.jimin.jp/aboutus/declaration/>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

Liberal Democratic Party (LDP). 2005. *Šinrittó sengen - kórjó*.
(<https://www.jimin.jp/aboutus/declaration/>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

Liberal Democratic Party (LDP). 2014a. *Tósoku*.
(<https://www.jimin.jp/aboutus/pdf/organization.pdf>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

Ministry of Finance Japan. 2012. *FILP Report 2012*. (http://www.mof.go.jp/english/filp/filp_report/zaito2012/pdf/filp2012_eng.pdf) Ověřeno ke dni 4. 2. 2014

Nippon. 2014. *Japan's Foreign Visitors Top 10 Million for the First Time*. (<http://www.nippon.com/en/features/h00046/>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014

Observatory of Economic Complexity. 2014. *Japan*. (<http://atlas.media.mit.edu/profile/country/jpn/>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

Oxford Analytica Daily Brief Service. 2004. *JAPAN: Factionalism threatens DPJ future*. (<http://www.oxan.com/display.aspx?ItemID=DB112508>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014

Pletcher, Kenneth. 2013. *Democratic Party of Japan*. (<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/935945/Democratic-Party-of-Japan-DPJ>) Ověřeno ke dni 2. 2. 2014

Powers, David. 2000. *Japanese politics: A family affair*. (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/800564.stm>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

Siddiqui, Samee. 2012. *The rise and fall of Japan's Democratic Party*. (<http://www.aljazeera.com/indepth/features/2012/12/2012121791810808515.html>) Ověřeno ke dni 2. 2. 2014

The Japan Times. 2012. *Noda dissolves Lower House for election*. (<http://www.japantimes.co.jp/news/2012/11/17/national/noda-dissolves-lower-house-for-election/>) Ověřeno ke dni 2. 2. 2014

The Economist. 2001. *Another chance?*. (<http://www.economist.com/node/569381?zid=309&ah=80dcf288b8561b012f603b9fd9577f0e>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

The Economist. 2002. *Corruption, construction, conservatism*. (<http://www.economist.com/node/1076711?zid=309&ah=80dcf288b8561b012f603b9fd9577f0e>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

The Economist. 2008. *Another grey man bites the dust.* (<http://www.economist.com/node/12068400?zid=309&ah=80dcf288b8561b012f603b9fd9577f0e>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

Tomita, Kiyoyuki. 2009. *Putting Postal Privatization on Hold.* (<http://www.tokyofoundation.org/en/articles/2009/putting-postal-privatization-on-hold>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

Yglesias, Matthew. 2013. *The Salvation of Japan.* (http://www.slate.com/articles/business/moneybox/2013/05/abonomics_is_working_shinzo_a_be_s_policies_are_leading_the_way_to_recovery.html) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

Yomiuri. 2012. *Šúinsen 2012.* (<http://www.yomiuri.co.jp/election/shugiin/2012/>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.

Zokaei, Keivan et al. 2014. *Recapturing Monozukuri in Toyota's Manufacturing Ethos.* (<http://sloanreview.mit.edu/article/recapturing-monozukuri-in-toyotas-manufacturing-ethos/>) Ověřeno ke dni 25. 11. 2014.